

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2009

Petr Beneš

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

**Spolupráce orgánů sociálně právní ochrany s Policií
České republiky při ochraně obětí domácího násilí.**

Vedoucí práce :
JUDr. Martin Kloubek, Ph.D.

Vypracoval
Petr Beneš

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Spolupráce orgánů sociálně právní ochrany s Policií České republiky při ochraně obětí domácího násilí“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Praha 9. března 2009

.....
Petr Beneš

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Martinu Kloubkovi PhD. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Veronice za morální podporu, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Petr Beneš

OBSAH

Úvod	6
1. Charakteristika domácího násilí	8
1.1 Znaký a formy domácího násilí	9
1.2 Historie boje proti domácímu násilí	11
2. Právní ochrana osob ohrožených DN, před přijetím z. č. 135/2006 Sb.	14
2.1. Zákon o Policii ČR	14
2.2. Trestní zákon, trestní řád	16
2.3 Zákon o přestupcích	18
2.4 Občanský soudní řád, občanský zákoník	19
3. Změny v ochraně osob ohrožených DN, po přijetí z.č. 135/2006 Sb.	22
3.1 Soulad z. č. 135/2006 Sb. s Ústavou ČR	29
3.2. Změna zákona o Policii ČR	33
3.3 Změna zákona o přestupcích	37
3.4 Změna občanského soudního řádu	38
3.5 Změna občanského zákoníku	41
3.6 Změna trestního zákona	44
3.7 Změna zákona o sociálním zabezpečení	46
4. Zásady vzniku a působení interdisciplinárního týmu	50
4.1 Účastnické organizace	51
4.2 Situační zpráva	54
4.3 Mapa služeb – textová verze ostravského modelu rok 2003	56
5. Metodická činnost a školení policistů	60
5.1 Změny v souvislosti s novelou zákona o Policii ČR	60
6. Vyhodnocení a statistiky případů DN po přijetí z.č. 135/2006 Sb.	62
6.1 Počet vykázaní v roce 2008 a jejich srovnání s rokem 2007	62
6.2 Údaje k ohroženým osobám včetně dětí	63
6.3 Počty vykázaní podle krajů	64
6.4 Vytíženost Intervenčních center	66
6.5 Počet vykázaní v lednu 2009	67
Závěr	70
Resumé	74
Anotace	75
Literatura a prameny	76
Přílohy	1

1. Úvod.

Tuto problematiku jsem si zvolil s ohledem na své pracovní zařazení u Policie ČR, kde jsem se setkal s tímto problémem, který se stal v posledních letech velice aktuálním celospolečenským problémem, o němž široká veřejnost i politici intenzivně jednají. Řešení případů domácího násilí je jedním z pilířů hodnocení policie, při posuzování účinnosti policejní ochrany. Je to také jeden z velice důležitých pohledů na policii ze strany široké veřejnosti, ale také odborníků, kteří se podílejí na řešení této problematiky, jako členové interdisciplinárních týmů.

Svou diplomovou prací bych chtěl zjistit, zda zákon č. 135/2006 Sb. O změně zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím, který nabyl účinnosti dle 1.1.2007, přinesl větší a efektivnější ochranu osobám ohroženým domácím násilím a zda změnil spolupráci mezi jednotlivými orgány a institucemi, které se touto problematikou zabývají, zejména v interdisciplinárních týmech na místní úrovni, které jsou základem pro řešení problému. Dalším zkoumaným jevem je zjistit, zda tento zákon, jehož hlavním cílem je pomoci ohroženým osobám zastavit násilné incidenty včasným a účinným zásahem zvnějšku, za využití preventivního přístupu, se skutečně projevil ve snížení počtu případů domácího násilí.

Před zahájením vlastního výzkumu, jsem si stanovil následující hypotézy:

- 1) V době od 1.1.2007 se zlepšila ochrana obětí domácího násilí a to z důvodu „vykázání“ násilné osoby.
- 2) Zlepšila se spolupráce a vzájemná komunikace mezi orgány a institucemi interdisciplinárního týmu na místní úrovni.
- 3) Z důvodu krátkého časového období dvou let se preventivní přístup dosud neprojevil.

V teoreticko metodologické části diplomové práce je uvedena charakteristika domácího násilí, jeho znaky, formy a příčiny. Je specifikována násilná i ohrožená osoba a stručně je zmíněna historie boje společnosti s tímto deliktem.

V další kapitole jsou uvedeny možnosti ochrany obětí domácího násilí dle platných právních předpisů před přijetím zákona č. 135/2006 Sb. V následující části jsou

uvedeny změny zákonů, které tato novelizace právních předpisů přinesla v souvislosti s ochranou obětí domácího násilí. V páté kapitole je stručně představen interdisciplinární tým na místní úrovni, jeho podmínky vzniku, kompetence a styl práce.

V analytické části diplomové práce jsou řešeny stanovené cíle metodou analýzy statistických údajů za období let 2007 a 2008 a měsíce ledna 2009. Dále byly potřebné údaje získány řízeným rozhovorem, kdy sto pracovníků různých institucí zařazených v interdisciplinárních týmech, zodpovědělo písemně otázky v anonymním dotazníku.

2. Charakteristika domácího násilí.

Domácí násilí je násilné jednání, při němž dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to ve společném obydlí, kde se zdržuje násilná osoba i osoba, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím je opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou, či byly spolu v intimním, rodinném, či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. Toto násilí je dlouhodobé a jeho intenzita se stále zvyšuje. Z hlediska vztahového lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem osoby násilné směřují.

Domácí násilí patří z hlediska výskytu k nejrozšířenějším formám násilí vůbec a tento jev je charakteristický s velkou mírou latence. Z hlediska svých následků je násilím s devastujícím dopadem na všechny členy rodiny, zejména na děti vyrůstající v násilném prostředí. Celostátní reprezentativní sociologický výzkum realizovaný agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí v roce 2001 stanovil objem výskytu domácího násilí v České republice. Tento průzkum zjistil, že 16 % populace starší 15 let, bez rozdílu pohlaví, se přímo ocitlo v roli osoby ohrožené domácím násilím. V 84 % domácností postižených domácím násilím vyrůstají děti a v 69 % těchto domácností jsou děti přímému násilí dokonce přímo přítomny.

Podle výsledků mezinárodního výzkumu se přibližně 38% žen na území České republiky v průběhu svého života stalo obětí fyzického nebo psychického násilí ze strany svého partnera (Ústav Akademie věd ČR 2004). Nedostatkem dat shromážděných tímto výzkumem však je podle mého názoru skutečnost, že byl feministicky zaměřen výhradně na jev domácího násilí páchaného na ženách. K domácímu násilí však dochází i mezi osobami stejného pohlaví, které buď žijí ve společné domácnosti jako životní partneři, nebo se může jednat o vztah mezigenerační. V určité míře existuje i jev domácího násilí páchaného ženami na mužích, avšak k případům, které dosahují intenzity závažných fyzických útoků, dochází podle

statistických údajů jen vzácně (policejní statistiky nápadu trestné činnosti).

Domácí násilí je tak z hlediska následků, které má na jeho účastníky včetně dětí přítomných aktům násilí, a z pohledu četnosti jeho výskytu alarmujícím celospolečenským problémem, který bylo a je třeba právně uchopit, pojmenovat a navrhnout prostředky umožňující jeho řešení.

Jev domácího násilí nalezneme ve všech sociálních skupinách společnosti. Není pouze problémem partnerských vztahů, ale zasahuje i do vztahů mezigeneračních, kdy jsou násilí vystaveni rodiče a prarodiče násilné osoby. Největším nebezpečím pro budoucnost je skutečnost, že negativně působí zejména na děti, které jsou domácímu násilí přítomny.

Charakteristické pro domácí násilí je jeho vysoká latence. Odehrává se v intimním prostředí rodiny, v ochraně domova, bez přítomnosti cizích osob a bez vnějších vlivů okolí. I v současnosti je sousedské okolí k problematice domácího násilí většinou netečné. Tradice a výchova v našem prostředí se podílí na skutečnosti nezájmu a nevšímavosti o blízké okolí, kde k domácímu násilí dochází. A to nejen ve městech, kde je větší anonymita, ale také na venkově. Jen mizivé procento tohoto problému je nahlášeno sousedy z blízkého okolí. Také ohrožené osoby nenacházejí většinou útočiště v blízkém okolí ale u své rodiny, nebo v azylových domech. Také toto je jedním z důvodů, proč dosud nezjištěný počet pachatelů a tím i obětí domácího násilí zůstává utajen. Násilník využívá ke svému tyranizování soukromí společného obydlí, které obývá se svou obětí. V jeho jednání jej nikdo neruší a oběti se ve většině případů nikdo nezastane. Toto soukromé, většinou rodinné prostředí, se tak stává ideální ochranou pro samotného násilníka, který může ve svém jednání nerušeně v klidu pokračovat se stále zvyšující se intenzitou.

2.1 Znaky a formy domácího násilí.

Klíčovými znaky domácího násilí jsou :

- výskyt násilných incidentů, které se opakují
- páchaných v soukromí
- a to se vzrůstající intenzitou,

1) násilí a opakovanost

2) neveřejnost

3) eskalace

· čímž vzniká jasné dělení rolí na násilnou a ohroženou osobu 4) **asymetričnost vztahu**¹

Formy domácího násilí

Zásadně lze domácí násilí rozdělit do dvou základních forem a to fyzického týrání a psychického týrání, kdy obě tyto formy se daly trestně postihovat již přijetím § 215a tr. zákona. Pokud tento problém posoudíme extenzivně, pak je možno specifikovat také další formy a to ekonomické násilí, či sociální násilí.

Formy domácího násilí lze rozpoznat podle jeho projevu.

- 1) **Psychické násilí** – jde především o zastrašování, zlé pohledy, výhrůžná gesta, ničení věcí, případně ubližování jiným v přítomnosti ohrožené osoby. Dále o zvýšenou kontrolu všeho co osoba dělá, kam jde, s kým se stýká, víceméně jde o omezení samostatnosti této osoby. Násilník ohroženou osobu soustavně a předpojatě kritizuje a ponižuje, nadávkami, zesměšňováním, zpochybňováním duševního zdraví, zlehčováním obav a přehlížením jejích potřeb a přání. Vyhrůžuje ohrožené osobě tím, že jí nutí k poslušnosti a přerušování kontaktů s rodinou a přáteli a vyhrožuje jí fyzickým násilím a vydírá prostřednictvím dětí, vnoučat, osob blízkých, případně vyvolává u ohrožené osoby pocit viny.
- 2) **Sociální násilí** – se projevuje tím, že dochází k faktické izolaci ohrožené osoby od příbuzných a přátel. Často jde o zákaz přijímat návštěvy, kdy svým chováním násilník odrazuje návštěvníka od dalších návštěv, zákaz telefonovat, dívat se na TV, zákaz doprovázení např. k lékaři, na úřady
- 3) **Ekonomické zneužívání** – násilník zamezuje ohrožené osobě přístup k financím, nutí jí k přepsání vlastnictví nemovitosti apod.
- 4) **Sexuální násilí** – násilník nutí k sexuálním praktikám, s nimiž ohrožená osoba nesouhlasí.
- 5) **Fyzické násilí** – násilník fyzicky přímo napadá ohroženou osobu. Jedná se o poslední vzestupnou formu domácího násilí, která může skončit až smrtí ohrožené osoby.

Většinou se jednotlivé formy prolínají a kombinují. Ve vyhroceném domácím násilí mohou být jsou přítomny všechny najednou.

---

¹ PhDr. Ludmila Čírtková – Domácí násilí

Rizikovými faktory vedoucími ke vzniku domácího násilí jsou :

- vynucená sociální izolace
- finanční závislost na partnerovi
- péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené
- zdravotní postižení a omezení
- vyšší věk a bezmocnost seniorů
- přechod z aktivní zaměstnanosti do podpory v nezaměstnanosti, starobního, či jiného důchodu
- nevládnuté rodičovství a výchova dětí
- závislost násilné osoby např. na alkoholu, drogách, automatech atd.

Důsledky domácího násilí.

Četné kriminologické a sociologické výzkumy odhalily přímé důsledky pro oběti domácího násilí. Smutnou realitou je skutečnost, že těmito důsledky netrpí pouze osoba, která je týrána, ale také nepřímé oběti např. přítomné děti. Zejména u dětí, které vyrůstají v rodině, kde je domácí násilí dlouhodobé, je nebezpečí, že toto jednání si přenesou i do své dospělosti jako svůj model násilného partnerského vztahu. Více jak čtvrtina těchto osob trpí nedostatkem sebedůvěry, pětina osob trpí depresivními stavy a každá desátá oběť má problémy v navazování vztahů. U většiny obětí domácího násilí jsou zdravotní potíže somatického a psychického rázu zjištěny ve větší míře, než je tomu u normální populace v daném místě.

2.2 Historie boje proti domácímu násilí.

O domácím násilí se začalo hovořit jako o závažném společenském problému koncem 70. let dvacátého století, kdy na něj v USA začaly upozorňovat ženské spolky a organizace. Z tohoto důvodu bylo toto násilí nesprávně zpočátku označováno, jako násilí páchané na ženách. Až v pozdější době se společenský postoj k domácímu násilí rozšířil i na muže jako ohrožené osoby.

V problematice se objevily dva postoje na domácí násilí.

- 1) **feministický** – přisuzuje způsob násilného chování mezi partnery ve vztahu muž - žena pouze mužům, kterým je to údajně již vrozeno
- 2) **kriminologický** – domácí násilí definuje bez ohledu na pohlaví oběti i pachatele.

Rovněž na území ČR bylo pohlíženo na násilí uvnitř rodiny, nebo mezi partnery jako na soukromou záležitost těchto osob o privátní problémy jednotlivců. V případech, kdy byla naplněna materiální a formální stránka přestupku, řešily tyto situace místně příslušné orgány státní samosprávy. Pouze v případech kdy byl spáchán trestný čin, kodifikovaný v tehdy platném zákoně, řešily tyto případy soudy a docházelo k intervenci sociálních pracovníků v rodinách. Samostatná prevence týkající se tohoto problému, nebo specifická skutková podstata trestného činu, pro který by bylo možno zahájit trestní stíhání proti násilné osobě, do kodifikace ustanovení § 215a tr. zákona neexistovala.

Teprve koncem 90. let 20. století, se společnost v naší zemi začala o problém aktivně zajímat a spolupracovat s celosvětovým bojem proti domácímu násilí. Bílý kruh bezpečí, jako občanské sdružení pro pomoc obětem trestných činů se tímto problémem zabývá již od svého vzniku v roce 1991. Společnost pomalu přestává vnímat domácí násilí jako soukromý problém mezi násilníkem obětí a případně zúčastněnými osobami, ale pohlíží se na tento problém jako na problém celospolečenský. Na území České republiky byly provedeny četné sociologické a kriminologické výzkumy, které zde potvrdily masivní výskyt domácího násilí. Výsledkem úsilí všech zainteresovaných organizací a institucí bylo přijetí novely trestního zákona, která vstoupila v platnost dne 1.6. 2004. Podle ustanovení § 215a trestního zákona o týrání osob žijících ve společném bytě nebo domě, se dá již zahájit trestní stíhání proti násilné osobě deliktu domácího násilí, aniž by tato osoba musela spáchat jiný trestný čin např. ublížení na zdraví apod. V této době rovněž vzniká na našem území první projekt interdisciplinární spolupráce v Ostravě.

Ostravský model při řešení problémů domácího násilí na místní úrovni, vycházel ze dvou principů.

- 1) Systémové interdisciplinární spolupráci všech institucí odílejících se v regionu na řešení problematiky domácího násilí.
- 2) Kvalitu prvního kontaktu při zjištění případu domácího násilí.

3. Právní ochrana osob ohrožených domácím násilím, před přijetím zákona č. 135/2006 Sb.

Osobou ohroženou domácím násilím, je taková osoba, proti níž směřuje domácí násilí, ze strany násilné osoby. Většinou se jedná o osobu, která společně s násilnou osobou obývá byt nebo dům a také jsou či byli spolu s násilnou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu.

Právní úprava, která byla před přijetím zákona č. 135/2006 Sb., byla v oblasti nabízených prostředků a možností ochrany před domácím násilím méně účinná až zcela neúčinná, což potvrdily četné sociologické výzkumy jednotlivých agentur, i výzkumy a šetření neziskových organizací zabývajících se pomocí obětem trestné činnosti. S tímto závěrem se ztotožnila také odborná studie provedená Institutem pro kriminologii a sociální prevenci v roce 2001 a studie Postavení obětí domácího násilí v nejširších právních a procesních souvislostech, kterou vypracoval Bílý kruh bezpečí v roce 2000.

Dle závěru analýz těchto výzkumů byla podle českého právního řádu problematika domácího násilí postižitelná až v jeho rozvinutém stádiu, to znamená až tehdy, kdy je oběti ublíženo natolik, že se takové jednání považuje za trestný čin. Podle těchto výzkumů se ukazovalo, že v praxi příslušné represivní složky státu reagovaly rychle a efektivně až v případech závažného ublížení na zdraví, popřípadě vraždy. Tato právní úprava umožňovala obětem, či osobám ohroženým domácím násilím, bránit se pouze prostřednictvím využití příslušných ustanovení zákona o Policii ČR, přestupkového zákona a trestního zákona, za využití ustanovení trestního řádu, přičemž orgány činné v trestním řízení, bez aktivní a těsné spolupráce ohrožené osoby, zpravidla neunesly důkazní břemeno.

3.1 Zákon o Policii České republiky.

Pokud se budeme zabývat problematikou domácího násilí, tak v období před účinností zákona o vykazování, se museli policisté řídit příslušnými ustanoveními zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Ustanovení § 2 zákona č. 283/1991 Sb, O Policii ČR uvádí taxativní výčet úkolů policie, mezi něž spadá i ochrana bezpečnosti osob a vyšetřování, odhalování trestné činnosti. Ustanovení z hlediska zájmů osob ohrožených domácím násilím bylo příliš obecné a neinformativní.²

Ustanovení § 6 zákona O Policii ČR stanoví povinnost policisty se zajišťovaným pachatelem a obětí jednat tak, aby jim v souvislosti s policejním zákrokem nevznikla bezdůvodná újma, přiměřenost zásahu do práv a svobod osob (v případech domácího násilí byla však typickým problémem spíše absence jakéhokoli aktivního zásahu ze strany policistů).

Ustanovení § 7 zákona O Policii ČR stanoví další povinnost policisty provést veškerá nezbytná opatření, byl-li spáchán trestný čin, přestupek, či existuje-li důvodné podezření z tohoto jednání. V praxi bylo však často na trestné činy páchané v rámci domácího násilí pohlíženo jako na ryze soukromou záležitost.

Ustanovení § 12 zákona O Policii ČR upravuje oprávnění policisty požadovat vysvětlení. Toto ustanovení by mohlo přispět k vyjasnění skutečností nezbytných, pro následný trestní postih pachatele domácího násilí. Bohužel zde existoval institut odepření vysvětlení - může tak učinit násilná osoba dopouštějící se domácího násilí, která by tím mohla sama sobě způsobit nebezpečí trestního stíhání, i osoba pachateli blízká, tedy osoba ohrožená a stále pachatelem zastrašovaná, která ve většině případů vysvětlení odepřela ze strachu před dalším násilím, které hrozilo po odchodu policie.

Ustanovení § 14 zákona O Policii ČR upravuje institut zajištění, na jehož základě jsou policisté oprávněni pachatele zajistit na dobu 24 hodin, během nichž by osoba ohrožená domácím násilím mohla vyřešit základní problém, kterým byla potřeba dostat se z dosahu násilné osoby. Dle průzkumů ale typickým řešením policistů na místě domácího násilí byl pokus o nastolení jakéhosi smíru v "rodinné rozepři" a to formou domluvy, o které se nevedly žádné evidence. Nebezpečí takového vyřešení problému bylo, že po takové intervenci policie zůstala ohrožená osoba i nadále v dosahu osoby násilné, která si na ní mohla po odchodu policie vybit zlost ještě intenzivnějším způsobem. V dalších ustanoveních §§ 16, 17, 21, 38, 39 a 43 zákona O Policii ČR, jsou upraveny oprávnění,

---

² Zákon č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky

kteřá mohli policisté v souvislosti se svými zásahy použít.³

Praxe jednoznačně potvrdila, že tato ustanovení zákona o policii nebyla v souvislosti s domácím násilím využívána. Jednou z příčin bylo selhání lidského faktoru. Policisté stejně jako převážná část laické i odborné veřejnosti byli ovlivněni rozšířeným postojem, že v případě domácího násilí se jednalo o problém soukromé povahy, o konflikt uvnitř vztahu, který si museli zúčastnění vyřešit sami mezi sebou.

Z analýzy příčin vysokého počtu nezahájeného trestního stíhání u trestných činů charakteru domácího násilí je patrná vysoká frekvence příčin, které souvisejí s prací policie a s chováním policistů. Pokud osoba ohrožená domácím násilím necítí ze strany policistů dostatečný zájem o svou situaci, prožívá rozčarování a beznaděj. Přirozeným důsledkem je rozhodnutí při eventuální další agresi případ již nehlásit. Na druhé straně je skutečností, že v uvedené době právní předpisy policistům neumožňovaly v případech domácího násilí situaci vyhodnotit a v případě že jednání agresora naplňovalo znaky domácího násilí, za situace ohrožení život a zdraví osoby ohrožené, bez jakýchkoliv dalších šetření osobu násilnou na určitou dobu od osoby ohrožené izolovat.

Je ovšem nutno podotknout, že Police ČR v té době již sama začala vnímat domácí násilí jako závažný problém a v tomto nedokonalém právním prostředí byl vydán dne 10.9.2004 Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR, kterým se upravuje postup PČR při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí. O snaze policie využít své stávající možnosti na maximum svědčí spolupráce Ostravského městského ředitelství Policie ČR v Ostravě, které která se zapojilo do regionálního projektu Interdisciplinární spolupráce při řešení případů domácího násilí.

3.2 Trestní zákon, trestní řád.

V případě, že jednáním pachatele byly naplněny zákonné znaky trestného činu, bylo možno jej v některých případech postihnout podle trestního zákona č. 140/1961 Sb., například pro trestný čin ublížení na zdraví, vydírání, znásilnění, násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci a dalších. Naprostá většina jednotlivých incidentů domácího

---

3 Zákona č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky

násilí však nedosahovala intenzity společenské nebezpečnosti trestného činu. Většinou se jednalo o kumulující se přestupky proti občanskému soužití. Trestní zákon ve své zvláštní části do nedávné doby neobsahoval skutkovou podstatu domácího násilí. Ta byla zavedena až novelizujícím zákonem zákonem č. 91/2004 Sb.

Po jejím zavedení jednání, které naplňuje znaky domácího násilí, tak již nemusí být postižitelné podle různých skutkových podstat v závislosti na způsobené újmě, ale postihne se podle nové skutkové podstaty týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě, podle § 215a tr. zákona. V této skutkové podstatě byl vyjádřen specifický znak tohoto trestného činu, tedy že pachatelé, kteří týrají jiné osoby, tak činí vůči osobám blízkým a dalším osobám žijícím s nimi ve společném obydlí, v důsledku čehož je u nich dána specifická forma vzájemné závislosti vyplývající ze skutečnosti, že tyto osoby obývají společné obydlí, a proto jsou mezi nimi vytvořeny zvláštní vztahy vyplývající ze společného bydliště a zpravidla též mají ztíženou možnost toto společné obydlí opustit. Týrání se bude podle osnovy týkat jak osob blízkých, uvedených v § 89 odst. 8 trestního zákona, tak i jiných osob žijících ve společném obydlí.⁴

Dosavadní poznatky, zejména komparace zahraničních právních úprav, poukazují na skutečnost, že řešení problematiky domácího násilí nabízí v podstatě dva základní přístupy, a to přístup:

represivní - založené na okamžité kriminalizaci, která spočívá například v zavedení zvláštní skutkové podstaty trestného činu postihujícího projevy domácího násilí

preventivní - vedoucí k zastavení projevů domácího násilí prostřednictvím opatření netrestní povahy.

Obě řešení lze ovšem vzájemně kombinovat.

Zavedení zvláštní skutkové podstaty trestného činu “týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě” dle § 215a trestního zákona, s účinností od 1. 6. 2004, lze v tomto směru jednoznačně chápat jako přístup kriminalizující, který problematiku domácího násilí v celé její složitosti a citlivosti sám o sobě konstruktivně neřeší. Tato právní úprava totiž reaguje na násilí, které již bylo spácháno. Velkou chybou ovšem zůstává, že osobám ohroženým nenabízí žádný konkrétní způsob účinné ochrany či odborné pomoci směrem do budoucna. Prevence je v tomto směru omezena na pouhou

---

4 Zákon č. 140/1961 Sb. , trestní zákon

prevenci generální, která spočívá v hrozbě ukládání sankcí za protiprávní jednání.

Trestní řád - zákon č. 141/1961 Sb. velice omezoval možnosti postihu pachatele domácího násilí. Jako nejproblematictější je úprava institutu souhlasu poškozeného s trestním stíháním uvedený v § 163 trestního řádu, dle něhož může být trestní stíhání zahájeno nebo v něm pokračováno pouze se souhlasem poškozené osoby, jedná-li se o trestné činy podle § 197a, 206, 207a, 208, 209, 221, 223, 224, 226, 231 odst.1 a 2, 235 odst. 1, 238 odst. 1 a 2, 247, 248, 249, 249 a, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 241 odst. 1 a 2, 201 trestního zákona. Tento souhlas může dát poškozená osoba písemně, nebo ústně do protokolu. Lze jej také vzít zpět až do doby, než se odvolací soud odebere k poradě. Odepřený souhlas ale nelze znovu udělit.⁵

Ustanovení § 163a odst. 1, písm. d) trestního řádu, také stanoví, že souhlasu poškozeného není třeba, pokud je zřejmé, že byl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůzkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností. Dokazování těchto podmínek je však stejným problémem jako dání souhlasu s trestním stíháním v každodenním bezprostředním styku s pachatelem. Orgány činné v trestním řízení, bez aktivní a těsné spolupráce s osobou ohroženou, nejsou schopny prokázat nezákonný nátlak ze strany osoby násilné. Z praxe je velmi patrný fakt, že řada obětí souhlas s trestním stíháním v důsledku domácího teroru nedá z obavy o život svůj, případně život svých nezletilých dětí, finanční závislosti, podřízenosti fyzicky i psychicky silnějšímu násilníkovi, popřípadě již daný souhlas odvolá, protože výhrůžky, nátlak, závislost, podřízenost přetrvávají. Kdyby nebylo těchto skutečností, byl by souhlas dán.

Většinou dá oběť souhlas s trestním stíháním tehdy, jsou-li její útrapy v důsledku domácího nesnesitelné. Eskalující týrání způsobuje stále větší následky a je ohroženo psychické zdraví nezletilých dětí. Poškozená osoba potom často odchází i s nezletilými dětmi do azylového zařízení, k rodičům nebo dospělým dětem.

3.3. Zákon o přestupcích.

Z praxe je patrné, že domácí násilí se poměrně často řeší častěji podle zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb. A to jako jednotlivé oddělené útoky, kdy nejsou naplněny

---

⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

zákonné znaky trestného činu a věc je řešena jako přešupek. Praxe nepřihlíží k základním znakům domácího násilí, kterými jsou opakování a eskalace násilí. Přestupky jsou skutky, které se vyznačují nižším stupněm společenské nebezpečnosti protiprávního jednání. Pokud není zákonem stanoveno úmyslné zavinění postačí zavinění nedbalostní. Za přešupek lze s ohledem na to uložit pouze jako sankci napomenutí či pokutu.

Dle zásady „ne bis in idem“ nelze obě tyto sankce uložit současně. V souladu s § 49 je jednání násilné osoby v rámci domácího násilí posuzováno jako přešupek proti občanskému soužití. Přitom domácí násilí posuzované jako přešupek patří mezi tzv. přešupky návrhové, za které lze uložit pokutu 1000,- Kč. Projednat takový přešupek lze jedině tehdy, pokud postižená osoba sama nebo v právním zastoupení podala návrh a to nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se dozvěděla o přešupku nebo o postoupení věci. Rovněž přešupky, za něž lze uložit pokutu do 3000,-Kč, spáchané mezi osobami blízkými, lze projednat také pouze na návrh. To znamená, že právem rozhodnout o tom, zda proti násilné osobě bude vedeno přešupkové řízení opět disponuje ohrožená osoba. V případě jejího rozhodnutí podat návrh se zvyšuje reálné riziko hrozby eskalace domácího násilí, to znamená, že souhlasem tato osoba sama zvyšuje míru svého dalšího ohrožení. Již ze samotné výše pokuty je zřejmé, že postih pachatele je minimální. Řešení případů domácího násilí tímto způsobem postrádá svůj základní smysl, kterým je zastavení násilí a ochrana ohrožené osoby.

3.4. Občanský soudní řád , Občanský zákoník.

V případě, že proti násilné osobě není zahájeno trestní stíhání, kdy je tento pachatel stíhán vazebně a poté je odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, čímž je znemožněn jeho kontakt s osobou ohroženou a je v této době zcela eliminováno další násilí z jeho strany, je velmi obtížné pro ohroženou osobu řešit svou situaci podle občanského soudního řádu zákon č. 99/1963 Sb.. Ohrožená osoba se ocitá ve velice složité situaci, neboť za využití občanského soudního řádu nese důkazní břemeno a musí svá tvrzení prokázat, ne zrovna v krátkém časovém termínu.

V občanském právním řízení má osoba ohrožená domácím násilím dvě možnosti, jak se domáhat svých práv:

- 1) může podat řádnou žalobu ovšem s rizikem, že tato může přijít k projednání až za několik měsíců, případně až za rok a více
- 2) může podat návrh na předběžné opatření § 74 o.s.ř., který přijde na pořad jednání většinou do 24 hodin až 7 dnů, přičemž maximální délka lhůty pro projednání předběžného opatření je stanovena v § 75 odst. 4 o.s.ř.. Je nutno ale podotknout, že v České republice je předběžné opatření v souvislosti s ochranou osob ohrožených domácím násilím velmi málo využíváno. Podle § 76 odst. 1, písm e) a f) o.s.ř. lze formou předběžného opatření například žádat, aby násilná osoba nenakládala s určitými právy, či se něčeho zdržela, případně něco vykonala. Je třeba si uvědomit, že i když je takové předběžné opatření v poměrně krátké době vydáno, má druhá strana možnost odvolání, čehož také v praxi téměř výhradně vždy využije a řešení celé záležitosti se tím dále protahuje. Odvolání nemá odkladný účinek.⁶

Další možností je využití Občanského zákoníku § 13 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků, kdy lze podat žalobu na požadavek zdržení se obtěžujícího chování prostřednictvím ustanovení určených k ochraně osobnosti. Tímto návrhem se lze domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti a aby byly odstraněny následky těchto zásahů. Je to jedna z možností, kdy by se za určitých okolností mohla vysoudit i finanční kompenzace pro oběti domácího násilí. Jednou ze zákonných podmínek kompenzace § 13 odst. 2 OZ, je ale značný zásah do lidské důstojnosti oběti, což lze využít například v případě spáchání trestného činu znásilnění.

Jestliže ten, komu byla pravomocným a vykonatelným rozhodnutím uložena nějaká povinnost například zdržet se násilného chování vůči partnerce, přičemž tuto povinnost nesplní, je možno podat k soudu návrh na výkon takového rozhodnutí. Opět je to však osoba ohrožená, kdo musí takové řízení iniciovat, a kdo je zatížen povinností svůj nárok doložit. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně ohledně nařízení výkonu je opět možno podat odvolání, čímž se vyřízení celé věci může prodloužit o další časové období, běžně v délce jednoho až dvou let. Z toho vyplývá, že osoby ohrožené domácím násilím se touto cestou efektivním způsobem nedomohou účinné a zejména rychlé ochrany před

---

6 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

dalšími útoky.

Podstatou opatření doporučených v souvislosti s domácím násilím OSN a Radou Evropy však není represe, ale co nejúčinnější ochrana a bezpečí ohrožené osoby cestou narušení vazeb mezi osobou násilnou a ohroženou s cílem minimalizovat další útoky. Osoba ohrožená domácím násilím v České republice byla v situaci, kdy si svou fyzickou bezpečnost a lidskou důstojnost musela zajistit privátní cestou na své vlastní náklady, například útekem do azylového domu. Státem nebyly zajištěny sociální práva osob ohrožených domácím násilím.

4. Změny v ochraně osob ohrožených domácím násilím po přijetí zákona č. 135/2006 Sb.

Cílem zákonodárce bylo zákonem č. 135/2006 řešit jev, který je společností označován pojmem domácí násilí. Tento problém je řešen prostřednictvím jasně formulované vůle státu chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání násilné osoby, tedy jednoho člena společného obydlí vůči druhému. Prostředkem sloužícím k vyřešení problému je krátkodobého vykázaní násilné osoby z místa, v němž žije společně s osobou ohroženou, případně dalšími nepřímo ohroženými osobami.

Násilnou osobou je osoba, která ohrožuje jinou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s touto ohroženou osobou obývá byt nebo dům, popřípadě jsou nebo byli spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu. Dále s ohledem na aktuální zadokumentovanou situaci, nahlášeným předešlým incidentům a riziku dalšího reálného ohrožení lze důvodně předpokládat, že tato násilná osoba se bude dopouštět i nadále násilí vůči ohrožené osobě, kdy většinou toto násilí dále eskaluje.

Vykázanou osobou je tedy násilná osoba, vůči které bylo rozhodnuto o uplatnění institutu policejního vykázaní podle § 21a zákona o Policii ČR nebo vykázaní jako předběžného opatření soudu podle § 74b o.s.ř.

Vykázaní je tedy zásah do soukromého vztahu, který je dán možností vykázat násilnou osobu na dobu určenou zákonem, z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou, jakož i z jeho bezprostředního okolí. Jde o rozhodnutí Policie ČR nebo o předběžné opatření soudu. Jedná se o velmi výraznou změnu, která umožňuje včasnou ochranu oběti. Efektivní policejní intervence může především přispět k zamezení opakování fyzického násilí ve společném bydlišti, a dále k opakování dalších forem násilí například psychického nebo sexuálního. Policie ČR tímto dostala možnost, v případech věrohodného podezření na domácí násilí omezit násilnou osobu. Ve světě se jedná o již zaběhnutý systém. V angloamerickém právu jde o tzv. protective orders neboli ochranná opatření, v Rakousku, Itálii, Švédsku a dalších zemích se jedná o tzv.

vykázání.

Podstatou zákona, který se věnuje řešení problematiky domácího násilí, je vytvoření možnosti pro zásah státu do vztahu osob, mezi nimiž dochází k domácímu násilí, a to takovým způsobem, že se násilná osoba vykáže na přiměřenou dobu z obydlí, které sdílí s osobou ohroženou. Této se bez ohledu na její vlastní vůli poskytne lhůta, během níž má možnost bez psychického či jiného nátlaku násilné osoby pochopit situaci, v níž se nachází a uspořádat si své vlastní záležitosti, například podat návrh na vydání předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, vyřešení společného bydlení, podání trestního oznámení apod. Toto může osoba ohrožená provést v součinnosti s intervenčními centry. Intervenční centra jsou specializovaná pracoviště poskytující ohroženým osobám základní pomoc v oblasti sociálněprávní, psychologické a organizační. Vykázání přitom představuje opatření subsidiární, neboli podpůrné povahy, protože se užije jen tehdy, nelze-li jeho účelu, což je zajištění náležité ochrany a bezpečnosti ohrožené osoby, dosáhnout jinak. U nejzávažnějších forem útoků násilné osoby, kdy byly naplněny zákonné znaky některého z trestných činů se postupuje i nadále dle trestního zákona a trestního řádu, kdy je možno násilnou osobu trestně stíhat vazebně.

Hlavním těžištěm zákona č. 135/2006 Sb. spočívá v přiměřeném zásahu státu do soukromého vztahu dotčeného domácím násilím a následném vykázání násilné osoby z bytu nebo domu společně obývaného s osobou ohroženou domácími násilím, na nezbytně nutnou dobu, kdy není v tomto případě rozhodující vůle osoby ohrožené. Pozitivní na této věci je, že samotné opatření je povinna činit exekutiva a nikoliv ohrožená osoba sama. Před přijetím tohoto zákona naopak sama osoba ohrožená se musela sama domáhat zákazu pro vstup násilné osoby do obydlí, což vedlo ke zvýšení traumatizace této ohrožené osoby. Je nutno poukázat na skutečnost, že ohrožená osoba v takovém případě je ekonomicky oslabena, ztrácí sociální kontakty a většinou se objevují také zdravotní a psychické problémy.

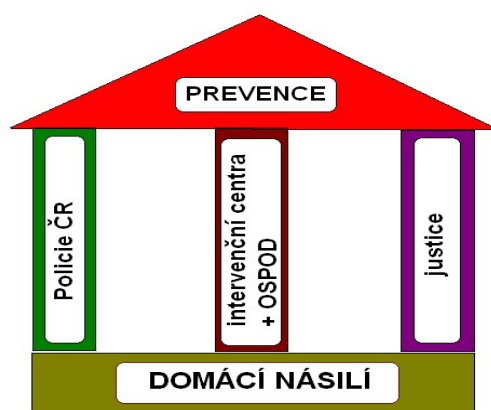
Samotné vykázání je realizováno na základě zákonného zmocnění příslušnými složkami moci výkonné, což je Policie ČR, která zde působí jako jeden ze tří základních pilířů daného modelu. Tohoto zákonného postupu lze využít v případě signalizovaného opakovaného útoku proti základním lidským hodnotám, tedy proti

životu, zdraví, svobodě či lidské důstojnosti osoby, která s násilnou osobou sdílí společné obydlí. Rozhodnutí o vykázaní vychází z pravomoci zasahujícího orgánu. Sama exekutiva ovšem nemá zákonné prostředky ani oprávnění násilný vztah ukončit, toto je věcí aktivního přístupu ohrožené osoby. Samotným vykázaním dojde k přerušení domácího násilí a tím se zajistí ohrožené osobě efektivní a rychlá ochrana před dalšími hrozícími útoky na nezbytně nutnou dobu.

Zákon je koncipován na třech vzájemně provázaných pilířích. Prvním z nich je policejní zásah, který se uskuteční buď na žádost samotné ohrožené osoby, jejích rodinných příslušníků či jiných osob a institucí. Jasným cílem tohoto zásahu je v první řadě zastavení aktuálního násilí v rodině či společném obydlí, ke kterému zde dochází a to formou vykázaní násilné osoby.

Druhý pilíř pak spočívá v kontrole dodržování povinností uložených násilné osobě při vykázaní a v následné péči o ohroženou osobu ze strany intervenčního centra spočívající v pomoci psychologické, sociální i právní. Zásah státu při vstupu do privátní sféry, má jako hlavní cíl ochranu základních lidských práv ohrožené osoby a to i proti její vůli.

Třetí pilíř je občanskoprávní řešení vzniklé situace, které musí iniciovat ohrožená osoba. Je možno se obrátit na soud se žádostí o vydání předběžného opatření, na

7

základě něhož by násilná osoba byla nucena opustit byt a jeho bezprostřední okolí a ve stanovené době se do takto specifikovaného místa nemohla vrátit. Tuto možnost má

7 JUDr. Martin Kloubek, Ph.D. - Domácí násilí projekt školení policistů

osoba ohrožená domácím násilím jak v případě předchozího vykázaní násilné osoby podle zákona o Policii České republiky, tak i bez něj. V rámci občanskoprávního řešení vzniklé situace, vyvolané domácím násilím, je možno ze strany ohrožené osoby iniciovat řízení ve věci samé, což znamená rozvod manželství, vypořádání společného jmění manželů včetně společného bydlení, úpravu styku s nezletilými dětmi a další.

V době před přijetím zákona byla vedena diskuze také o státech, které již přijaly právní úpravu týkající se problému domácího násilí, v nichž je prioritně veden preventivní přístup této problematice. Jedná se o přístup, jehož cílem není primárně stíhat a trestat násilné osoby, ale jeho cílem je pomoci ohroženým osobám zastavit násilné incidenty včasným a účinným zásahem zvnějšku. Preventivní přístup je doporučován OSN a poslanci Evropského parlamentu k přijetí a schválení i v dalších evropských zemích, jako nejvhodnější typ reakce na domácí násilí. Jeho výhodami je komplexnost, účinnost a finanční nenáročnost.

Je nutno zde opět připomenout, že před přijetím právních úprav byly také v těchto zahraničních zemích dva odlišné typy reakcí. První z těchto reakcí považovala domácí násilí striktně za soukromou věc a zásah státu do tohoto soukromí nepřicházel v úvahu. Naopak druhý typ reakce problém domácího násilí důsledně kriminalizoval. Pokud byl zjištěn problém domácího násilí stát okamžitě vstupoval do soukromí a pachatele většinou odsoudil. Zákon č. 135/2006 Sb. je kombinací opatření sociálních i právních. V právní oblasti jsou využity prostředky správně právních, občanskoprávních i trestněprávních. Při naplňování zákona zde vystupuje Policie ČR, justice – soudy civilní, trestní i správní, ale vše je také kombinováno s poskytovatelem sociálních služeb např. Intervenční centra. Předností právní úpravy je možnost úzké spolupráce dotčených orgánů při vzniku interdisciplinární spolupráce. Tímto je reakce státu na problém domácího násilí přesunut z oblasti represivní, do oblasti prevence a intervence shora uvedených orgánů. Cílem včasné reakce je pokusit se navrátit vztah ohrožený domácím násilím, do situace, kdy bude ohrožená osoba mít možnost žít lidsky důstojný život bez dalšího násilí. Represivní prvky řešení vzniklé situace jsou dány možností mimotrestního řešení například uložením distančních opatření v rámci správního, nebo občanskoprávního řešení, kde je nutná již zmiňovaná aktivita ohrožené osoby. Tato aktivita ohrožené osoby je nutná jako projev její spoluodpovědnosti za daný postup v

předmětné věci domácího násilí.

Úkolem a cílem tohoto zákona je uvést do praxe ucelený a diferencovaný systém opatření, který by postihl různé podoby a stupně domácího násilí. V případech, kdy ohrožená i násilná osoba mají vůli k nápravě dává možnost k ozdravení vztahu a v případech, kde udržení vztahu nepřichází v úvahu efektivně ochrání ohroženou osobu. Jedná se o soubor dílčích novelizací stávajících zákonů a předpisů.

Uvedení zákona do praxe nepředstavuje koncepci, která by měla za následek nárůst trestní či civilní agendy, a to i přesto, že rozšiřuje stávající skutkovou podstatu v trestním zákoně či možnost uložit předběžné opatření civilním soudem. Změna v oblasti občanského soudního řádu a občanského zákoníku nevyžaduje navýšení počtu soudců či administrativních pracovníků soudů. Naopak samotná realizace vykázání působí vůči násilným osobám preventivně a zamezí další eskalaci domácího násilí, to je i páchaní závažné násilné trestné činnosti. Tomu odpovídají i zahraniční zkušenosti, které dokazují, že v oblasti civilního řízení se nebude jednat o tak výrazný nárůst, aby bylo nutné významnějším způsobem rozšiřovat kapacitu orgánů civilního řízení. Nedošlo ani k neúměrnému zatížení policistů, kteří v případech domácího násilí zasahovali i před přijetím zákona o vykázání. Rozdíl, který právní úprava přinesla spočívá jen v rozhodnutí policisty na místě, zda se uplatní vykázání či nikoli. V tomto směru si návrh zákona klade nároky spíše vzdělávací a personální, kdy je nutno vyškolit celoplošně všechny zasahující policisty.

Právní úprava má určité sociální dopady, které jsou převážně pozitivní pro osoby ohrožené domácím násilím. Jisté negativní sociální dopady lze předpokládat u osob, které budou rozhodnutím policisty vykázány na dobu omezenou z bytu společně obývaného s ohroženou osobou. Zahraniční zkušenosti ze států, které aplikují institut vykázání, již delší dobu, ukazují, že vykázané osoby se ve většině případů uchylují ke svým příbuzným, kterým dávají přednost před nabízeným ubytováním, a téměř nikdy nezůstávají na ulici. Tento přístup deklaruje již uvedenou prioritu práv, při níž se klade důraz na právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti oproti v tomto směru méně závažnému vlastnickému právu či právu na nedotknutelnost obydlí.

Pozitivní sociální dopady předpokládá zákon zejména na osoby ohrožené, které již nemusí z bytu či domu odcházet a uchylovat se někdy i se svými dětmi do azylových

domů. V ČR existuje okolo 120 azylových domů, z toho je asi 30 zařízení zaměřeno na pomoc týraným ženám a okolo 60 na pomoc týraným ženám s dětmi. Kapacita ubytování u těchto specializovaných azylových domů je přibližně 1.200 míst a všechny jsou stále plně obsazené. Zákon č. 135/2006 Sb. se snaží ohroženým osobám poskytnout možnost využití vlastního zázemí pro další řešení své náročné životní situace a napomáhají tak i udržení jejich příjmů a tedy i celkové ekonomické situace.

Tento zákon nemá vliv na hospodářské subjekty, zejména střední podnikatele, nicméně může mít vliv na podnikatele – živnostníky, pakliže vykázanou osobou bude podnikatel, jehož místo podnikání bude totožné s místem, ze kterého bude vykázán. V případě, že násilnou osobou je podnikatel, má možnost, za asistence policisty při vykázání, popřípadě soudního vykonavatele při realizaci předběžného opatření, vrátit se do bytu a vzít si sebou všechny věci, které jsou pro jeho podnikání na omezenou dobu vykázání nezbytné. Nelze-li tyto věci z důvodu jejich speciálního určení odnést, například strojní vybavení v domě, musí tuto skutečnost vyřešit policista při ukládání vykázání, které pak vymezí s ohledem na okolnosti případu tak, aby se vztahovalo na prostor, který lze prakticky oddělit od obytné části bytu či domu, v níž ohrožená osoba zůstane. Pokud prostor podnikání násilné osoby nelze oddělit od obytného prostoru, kde se zdržuje ohrožená osoba, uloží policista vykázání bez ohledu na skutečnost, že vykazovaná osoba má v bytě či domě společně obývaném s ohroženou osobou místo svého podnikání. Toto vychází z již uvedené priority státu na vyšší ochraně ohrožené osoby před ochranou osoby násilné.

Vyhodnocením stavu a dopadů řešení případů domácího násilí, před přijetím zákona o vykazování, ve vztahu k rovnosti mužů a žen bylo zjištěno, že minimálně 80 % jsou ohroženými osobami ženy, které většinou s ohledem na svou ekonomickou a sociální pozici ve společnosti setrvávají ve vztahu s násilnou osobou, popřípadě odcházejí do azylových domů, tedy řeší situaci privátní cestou a na vlastní náklady. Vykazování jako nová zákonná úprava v této souvislosti nenabízí ekonomickou pomoc, či jiné možnosti ubytování, ale zaměřuje se na samotnou příčinu domácího násilí, kdy prvořadá je ochrana ohrožené osoby. Zodpovědnost je přenesena na násilnou osobu, která nese následky za své společensky nepřijatelné jednání. Zákon zavádí různé, níže specifikované, právní prostředky, které by osobám ohroženým domácím násilím,

zejména ženám, umožnily řešit situaci mnohem efektivněji.

Dopad zákona do oblasti rovných příležitostí je cílený. Usiluje o změnu postoje společnosti k domácímu násilí a k jeho jednotlivým účastníkům. V tomto směru si klade za cíl působit na společnost jako celek, snaží se jednoznačně deklarovat, že nebude tolerovat žádné násilí, ani to, ke kterému dochází ve vztahu blízkých osob a v soukromí. Právní úprava usiluje o jednoznačné vyhranění postoje státu, který formou institutu vykazání dává jednoznačně najevo vůli upřednostňovat právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnických či užívacích práv. Návrh zákona si klade si za cíl poskytnout osobám ohroženým domácím násilím takové právní prostředky ochrany, aby se ohrožená osoba mohla psychicky a sociálně zkonsolidovat a řešit svou situaci. I v této souvislosti je však dobré si uvědomit, že ačkoliv jsou ohroženými osobami převážně ženy, nabízené právní prostředky pomohou řešit situaci i dalším osobám ohroženým domácím násilím, například mužům nebo seniorům ohrožovaným svými potomky.

Hlavní principy navrhované právní úpravy

Zákon o ochraně před domácím násilím je založen na těchto základních zásadách:

- 1) zásada priority práv** – zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud je podle hodnotového řádu demokratické společnosti nezbytný, zvláště pak k ochraně zdraví, života, práv a svobod jiných ohrožených osob,
- 2) zásada subsidiarity** – bezpečnost osoby ohrožené násilím je zajištěna opatřeními netrestní povahy a navrhovaná úprava se užije pouze tehdy, nepřichází-li v úvahu postup podle zvláštních předpisů (zejména trestního řádu – např. ustanovení § 67 a násl.), role trestního práva je rolí subsidiární,
- 3) zásada hrozby nebezpečí** – navrhovaná opatření je třeba chápat jako preventivní reakci na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků,
- 4) zásada přiměřenosti a minimalizace zásahů** - druh, trvání a intenzita zásahu policisty se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany tak, aby co nejméně zasahovaly do ústavně zaručených práv a svobod. Zvláštní ohled je třeba brát na osoby nezletilé, staré a tělesně nebo mentálně a handicapované,

- 5) **zásada výměny informací** – aby nastavený systém ochrany před domácím násilím dobře fungoval, je nutné zajistit výměnu informací zejména mezi Policií České republiky, orgány sociálně právní ochrany dětí a intervenčními centry.

4.1 Soulad zákona č. 135/2006 Sb. s Ústavou ČR.

Zákon je plně v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Odůvodněnost zásahu státu do vztahu, v němž dochází k domácímu násilí, lze dovodit z Listiny základních práv a svobod, zejména z jejího článku 7, kterým se deklaruje právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a zákaz krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení; a dále z článku 8, kterým se zaručuje osobní svoboda.

Institut vykazání představuje určitý zásah do ústavně zaručených práv a svobod násilné osoby, tuto osobu a její jednání však nikterak nekriminalizuje, neboť jde o opatření netrestního charakteru, jehož těžiště spočívá v rovině preventivního působení, nikoli primárně v represi. Zásah policejního orgánu by měl být přiměřený okolnostem daného případu, zejména intenzitě hrozby budoucího útoku. Z uvedených skutečností je přitom zřejmé, že aplikací institutu vykazání může dojít k určitému zásahu do ústavně zaručených práv a svobod násilné osoby, zejména práva na nedotknutelnost jejího obydlí a ochranu vlastnického práva. Takovýto zásah je však plně v souladu s mezinárodními závazky České republiky vyjádřenými mimo jiné v Listině základních práv a svobod, neboť k němu dochází za účelem zajištění práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, jakož osobní svobody osoby ohrožené domácím násilím. Ačkoli ústavní úprava základních práv a svobod přímo nepočítá s jejich omezením, může podle judikatury Ústavního soudu ČR k takovému kroku dojít v případě jejich kolize. Základní je v této souvislosti maxima, podle které lze základní právo či svobodu omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. Jednou z nezbytných podmínek daného postupu je přitom využití všech možností vedoucích k minimalizaci zásahu do jednoho ze vzájemně kolidujících základních práv. K podmínkám posouzení možnosti omezení základního práva či svobody ve prospěch jiného podrobněji nález Ústavního soudu ČR č. 4/ 94 Sb., publikovaný pod č. 46 ve svazku 2 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu, který byl vyhlášen pod č. 214/1994 Sb. Zde Ústavní soud mimo jiné konstatoval: “K omezení základních práv či svobod, i když jejich ústavní

úprava omezení nepředpokládá, může dojít v případě jejich kolize. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. V případě závěru o opodstatněnosti priority jednoho ze dvou v kolizi stojících základních práv, je nutnou podmínkou konečného rozhodnutí rovněž využití všech možností minimalizace zásahu do druhého z nich. Tento závěr lze odvodit i z ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, a sice v tom smyslu, že základních práv a svobod musí být šetřeno nejenom při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod, nýbrž analogicky rovněž v případě jejich vzájemné kolize.

V případě aplikace institutu vykázání nedochází ke zbavení osobní svobody násilné osoby, nýbrž k jejímu omezení, resp. omezení svobody pohybu. Její omezení přitom připouští sama Listina základních práv a svobod, kdy v čl. 14 odst. 3 jasně formuluje konkrétní podmínky takového postupu, mezi něž patří mimo jiné i ochrana práv a svobod druhých a práva na zachování lidské důstojnosti. Samotný zásah do nedotknutelnosti obydlí násilné osoby je odůvodněn rovněž ustanovením čl. 12 odst. 3 LZPS, podle kterého lze do uvedené svobody zasáhnout mimo jiné v zájmu zajištění nezbytné ochrany života nebo zdraví osob či ochrany práv a svobod druhých.

Je nepochybné, že navrhované vykázání násilné osoby z obydlí, pakliže má tato osoba k bytu vlastnické právo, může být chápáno jako zásah do vlastnického práva ve smyslu článku 11 Listiny základních práv a svobod. V této souvislosti je však nutné respektovat podstatu článku 11 odstavce 4 LZPS, v němž je zakotven institut nuceného omezení vlastnického práva. Při stanovení zákonného omezení vlastnického práva je třeba brát v úvahu dosavadní praxi a zejména judikaturu Ústavního soudu České republiky, která chápe toto omezení hlavně ve smyslu samotné podstaty vlastnického práva, které se děje ve veřejném zájmu a za náhradu. Vykázání tedy není omezením nebo dokonce odejmutím vlastnického práva jako takového, nýbrž pouze omezením jeho výkonu, a to po vymezenou dobu.

Zákon č. 135/2006 Sb. není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, ani s akty práva Evropské unie. Samotná problematika řešení domácího násilí není jen výlučně vnitrostátní záležitostí, ale systémové řešení v této věci vyplývá pro Českou republiku též z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika

vázána. Jedná se především o tyto mezinárodní úmluvy přijaté v rámci Organizace spojených národů Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Úmluva o právech dítěte a zejména Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen.

Česká republika je povinna podle Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, každé čtyři roky, podávat zprávu o legislativních, soudních, administrativních a jiných opatřeních, která přijala za účelem realizace ustanovení Úmluvy, a o pokroku, kterého bylo v tomto směru dosaženo. Tyto zprávy se podávají Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen, jenž představuje kontrolní orgán OSN posuzující plnění závazků vyplývajících z Úmluvy jednotlivými smluvními stranami.

Výbor dne 8. srpna 2002 posoudil druhou pravidelnou zprávu České republiky o plnění závazků z Úmluvy, jež pokrývala období od 1. ledna 1995 do 30. června 1999. Ačkoli Výbor ocenil stávající právní a jiné kroky České republiky k potírání násilí na ženách, vyjádřil rovněž znepokojení nad přetrváváním násilí na ženách a dívkách, včetně domácího násilí. Byl zejména znepokojen skutečností, že domácí násilí zbavuje ženy osobní bezpečnosti a přístupu k bezpečnému ubytování bod 93. závěrečných doporučení Výboru. V bodu 94. závěrečných doporučení ve světle obecného doporučení č. 19 naléhá Výbor na Českou republiku, aby věnovala nejvyšší prioritu zavedení komplexních opatření k potírání násilí na ženách v rodině a ve společnosti. Výbor vyzývá Českou republiku ke stíhání a potrestání takového násilí s potřebnou vážností a rychlostí a k vytvoření takových právních institutů, aby ženské oběti násilí měly k dispozici okamžité opravné a ochranné prostředky, včetně příkazů o zákazu přiblížení. Výbor žádá Českou republiku, aby přijala zákon o domácím násilí. Doporučuje přijmout opatření k poskytnutí dostatečného počtu útočišť ženám – obětem násilí a k tomu, aby si státní úředníci, zejména příslušníci donucovacích orgánů, soudci, zdravotníci a sociální pracovníci byli plně vědomi všech forem násilí na ženách. Výbor dále vyzývá Českou republiku, aby podnikla opatření ke zvýšení osvěty prostřednictvím médií a veřejných vzdělávacích programů, včetně kampaně o nulové toleranci, aby se takové násilí stalo společensky a morálně nepřijatelným. V takovém případě lze o návrhu zákona hovořit

jako o prostředku, kterým se naplňují mezinárodní závazky České republiky.⁸

Výbor ministrů Rady Evropy přijal v této oblasti doporučení Rec (2002) 5 Výboru ministrů členským státům ohledně ochrany žen proti násilí, v němž vyzývá členské státy, aby zvážily možnost přijetí opatření, která by umožnila policejním orgánům vstoupit do obydlí ohrožené osoby, zatknout pachatele a zajistit, že se pachatel dostaví k soudu. Výbor ministrů vyzývá členské státy ke zvážení možnosti přijetí opatření, jež by umožnila soudům vydat předběžné opatření k ochraně obětí spočívající v zákazu, aby pachatel kontaktoval oběť, komunikoval s ní, přiblížil se k ní nebo pobýval v určitých oblastech nebo do nich vstoupil. Výbor ministrů doporučuje podporu aktivních služeb ochrany obětí, které by iniciativně kontaktovaly oběť, jakmile bylo policejním orgánům učiněno v daném případě oznámení, a dále doporučuje zajištění hladké spolupráce všech relevantních institucí, jakými jsou policejní orgány, soudy, služby ochrany obětí tak, aby měla oběť možnost učinit všechna právní a praktická opatření pro získání pomoci a podniknout proti pachateli náležité kroky včas a bez nechtěného kontaktu s pachatelem.

Na období od 1. ledna 2000 do 31. prosince 2003 vyhlásila Evropská unie komunitární akční program DAPHNE (Rozhodnutí č. 293/2000/ES Evropského Parlamentu a Rady z 24. června 2000, kterým se přijímá komunitární akční program (program Daphne) (2000 až 2003) o preventivních opatřeních v boji proti násilí na dětech, mladých osobách a ženách), umožňující financování projektů zaměřených zejména na prevenci kriminality - násilí na dětech, mladých lidech a ženách, ale i na podporu obětí násilí. Tento program má přispívat k zajištění vysoké úrovně ochrany fyzického a duševního zdraví ochranou dětí, mladých osob a žen před násilím, předcházením násilí a poskytnutím podpory obětem násilí za účelem předcházení dalšímu násilí. Evropská komise v současné době zahájila komunitární program DAPHNE II. (2004-2008).

S ohledem na závazky, které pro Českou republiku vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a s ohledem na předmět a rozsah navrhované právní úpravy lze konstatovat, že návrh zákona o ochraně před domácím násilím je s předmětnými mezinárodními smlouvami slučitelný.

---

⁸ Důvodová zpráva Parlamentu ČR k návrhu zákona č. 135/2006 Sb.

4.2 Změna zákona o Policii České republiky

Policii České republiky se v ustanoveních § 21a až 21d zákona č. 283/1991 Sb., O Policii ČR, svěřuje zásah do soukromého vztahu v podobě možnosti vykázat toho, kdo svým násilným chováním ohrožuje jinou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou, jakož i z jeho bezprostředního okolí.

Tato pravomoc byla svěřena policii zejména v návaznosti na její stávající úkoly při ochraně života, zdraví a majetku, uvedené v § 2 zákona o Policii České republiky a také proto, že policie, již před přijetím zákona o vykazování často vyjížděla k zásahům proti domácímu násilí, aniž měla dostatečné zákonné nástroje k tomu, aby zabránila v jeho opakování. Pokud porovnáme dotčené orgány je policie ve srovnání s jinými orgány jako soudy, státními zastupitelstvími a obecními úřady, v tomto směru jediná dostatečně operativní k okamžitému řešení vzniklé situace. Policie má nejširší databázi relevantních informací o předchozích služebních zákrocích, navrhovaných projednání přestupků, trestných činech. Domácí násilí často může souviset s trestnou činností, s jejímž řešením má policie dostatečné zkušenosti. Před přijetím zákona byl dán předpoklad, že po proškolení jednotlivých policistů a při náležitém metodickém vedení bude Policie České republiky schopna rychle a spolehlivě posoudit, zda je nutný zákrok v podobě vykázání, či v podobě jiného opatření. Navíc má policie zkušenosti se zajišťováním a vyhodnocováním a jiných důkazů svědčících o domácím násilí.

Jak je již uvedeno shora zákon navazuje na již platné právní úpravy, kdy vstup policie do obydlí byl umožněn podle § 83c odst. 1 trestního řádu a § 21 odst. 1 zákona o Policii České republiky. Novelizací dochází ke konkretizaci a rozšíření dosavadních oprávnění z důvodu obecnosti a nejednoznačného vztahu obou citovaných ustanovení. Právní úprava nevyhovovala specifickým potřebám při ochraně před domácím násilím. Je nutno podotknout, že se ponechala právní úprava vstupu do obydlí dle trestního řádu, která je širší a obecnější a tudíž dopadá na širší okruh případů. Naproti tomu v zákoně o Policii České republiky je speciální, zaměřená jen na případy ochrany před domácím násilím. Respektuje zásadu proporcionality, při ukládání daných opatření v podobě vykázání a policejní orgán nepoužije donucovací prostředky, nebude-li k tomu dán zákonný důvod. V případě použití donucovacích prostředků, postupuje policejní orgán

stejně jako v jiných případech, kdy je zákonem užití těchto prostředků dovoleno.

Pokud se násilná osoba nezdržuje v době příjezdu policie na místě společného obydlí, kde dochází k domácímu násilí, uloží policista vykázání této osoby, na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, pokud lze důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti. Tento "důvodný předpoklad" pak plně záleží na vyhodnocení situace policistou na místě. Policista by měl vycházet například z počtu uskutečněných výjezdů, či již hlášených napadení, zajištění stop a jiných důkazů, komunikace s ohroženou, případně se svědky. K tomuto účelu je vytvořena závazná metodika a je prováděn odborný výcvik policistů v oblasti efektivního řešení domácího násilí. Jak je již shora zmíněno, hlavním cílem zákona je řešení problému domácího násilí formou účinné prevence, kdy je toto jasně patrné ze zákonných prostředků, které má policejní orgán, kdy za využití vykázání násilné osoby, lze efektivně předejít možnému nebezpečnému útoku, který hrozí v budoucnu ohroženým osobám. Pokud si připomeneme zákonitost domácího násilí, je tímto způsobem možno odvrátit v budoucnosti útoky opakující se a gradující.

Již před přijetím zákona o vykazování představoval problém domácího násilí pro policii velmi častý podnět k zákrokům. Typickým řešením těchto situací bylo uklidňování domluvou. Situace se tak v mnoha případech krátkodobě uklidnila. Ohrožené osoby byly informovány o možnostech ochrany, azylových domech, do nichž se může v případě opakování násilí uchýlit. Teprve možnost vykázání násilné osoby však dal policii do ruky zákonný nástroj, kdy mají povinnost vyhodnotit situaci na místě, a to za účelem zjištění specifického charakteru násilí a vyhodnotit riziko reálné hrozby, tedy toho co se bude dít po odchodu policie. Tímto přístupem signalizuje stát občanům, tedy i ohrožené a násilné osobě, že domácí násilí netoleruje.

Pokud je v konkrétním případě potvrzeno, že se jedná o opakované násilí a bude vyhodnocen stupeň nebezpečnosti násilné osoby, může být vykázána ze společného obydlí a z jeho bezprostředního okolí. Policejní orgán zasahující na místě samém tak vyhodnotí pouze riziko hrozby dalších útoků ze strany násilné osoby, v žádném případě však neprovádí právní kvalifikaci již spáchaného jednání. Okolnosti jednání násilné osoby a ke kvalifikaci takového jednání v rovině trestného činu nebo přestupku

dochází až následně.

Samotný institut vykázání představující opatření přijímané policejním orgánem na místě samém na základě vyhodnocení zjištěných stop a dalších důkazů. Toto opatření nelze v žádném případě vnímat jako sankci. Jedná se o reakci preventivního charakteru na nebezpečné chování násilné osoby, jejíž těžiště spočívá v mimotrestní rovině. Jedná se o opatření, které je povinen přímo ze zákona učinit stát, nikoli ohrožená osoba, která ve většině případů nemá sílu opustit násilný vztah. Pokud je přístup policie vyvážený a plně profesionální, respektující základní principy nového modelu, hrozí nebezpečí přechodu ohrožené osoby z pod kontroly osoby násilné pod kontrolu státu. Aby tomu tak nebylo, nabízí stát dvoustupňovou ochranu ohrožené osoby, přičemž první fáze ochrany je bez její účasti, kdy stát poskytne ohrožené osobě lhůtu 10 dnů, v jejímž průběhu je násilná osoba vykázána z bytu a veškerá opatření jsou zde realizována z rozhodnutí státu a to prostřednictvím policejního orgánu. Druhá fáze pak spočívá v poskytnutí právního prostředku ohrožené osobě možnosti obrátit se na soud se žádostí o předběžné opatření, jímž by bylo vykázání prodlouženo o jeden měsíc.

Ustanovení § 21a zákona O Policii ČR,⁹ upravuje oprávnění policisty k rozhodnutí o vykázání násilné osoby, u níž lze na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, předpokládat, že se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti jiné osoby, a v případě, že násilná osoba není v době příjezdu policie na místě násilného jednání přítomna, také k zákazu vstupu násilné osoby. Policista je zároveň povinen přesně specifikovat, na jaký prostor se toto vykázání vztahuje. Ačkoli je tedy v rámci ochrany ohrožené osoby, zajišťované státem, rovněž potřeba jednoznačně deklarovat prioritu zajištění bezpečnosti ohrožené osoby mimo jiné i před podnikatelskou aktivitou osoby násilné, což je významné zejména v případech, kdy prostor, ve kterém došlo k násilnému jednání, je zároveň místem podnikání násilné osoby. Je možné vykázáním postihnout například jen ten prostor, který slouží k bydlení. To vše však pouze s podmínkou, že je možné prakticky tyto prostory oddělit, například uzavřením průchodu mezi těmito prostory. Není-li takové oddělení možné, pak je násilná osoba vykázána i z míst, která využívá ke svým podnikatelským aktivitám. O úkonu sepíše policista neprodleně úřední záznam a to i

---

⁹ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR

tehdy, když nebylo uloženo vykázání. Tento záznam by měl být dále zaevidován pro další využití policie. Záznam může být napříště jednou ze skutečností, které se budou brát v úvahu při vyhodnocení nebezpečnosti násilné osoby při dalším výjezdu k nahlášenému případu domácího násilí. Záznam by měl poskytnout přesný popis dané situace včetně důvodů vedoucích policistu k odhadu nebezpečnosti situace a násilné osoby.

Ustanovení § 21b zákona O Policii ČR, se týká samotného rozhodnutí o vykázání a o zákazu vstupu, přičemž při jeho vydávání se postupuje podle správního řádu. Odstavec 2 dále určuje místa, kam se bude rozhodnutí o vykázání či zákazu vstupu doručovat. Jedná se o velmi významný prvek v navrhovaném systému řešení domácího násilí, právě doručením předmětného rozhodnutí se totiž aktivuje činnost intervenčního centra, které má mít podle návrhu ex lege povinnost kontaktovat ohroženou osobu a poskytnout jí v případě potřeby psychologickou, právní a jinou pomoc. Totéž se týká orgánů sociálně-právní ochrany dětí, pakliže v místě, kde došlo k domácímu násilí, žijí děti.

V zákoně o Policii České republiky nebyl zcela záměrně zvolen systém předběžného souhlasu soudu, případně státního zástupce s rozhodnutím o vykázání, ani jejich následný přezkum tohoto rozhodnutí. Důvodem je skutečnost, že vykázání je pouze krátkodobým omezením vykázané osoby a s ohledem na četnost jeho ukládání by každý přezkum neúměrně zatížil státního zástupce i soudce. Oprávněnost policisty uložit vykázání vyplývá z důkazů, které na místě případu domácího násilí policista zajistí a zadokumentuje.

Pokud se vykázaná osoba bude domáhat náhrady škody, například za náklady vynaložené na ubytování po dobu vykázání, může tak učinit podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.

Jestliže ohrožená osoba uvádí nepravdivé informace v úmyslu docílit vykázání, nebo trestní stíhání násilné osoby, můžeme tuto osobu účinně postihnout podle § 209 trestního zákona za Poškození cizích práv. V tomto případě práva na užívání obydlí. Anebo podle § 49 odst. 1 písm. c), § 47a zákona o přestupcích. Verdikt soudu v

uvedených případech pak bude podmíněn též vyřešením otázky, zda jednání policisty bylo na základě shromážděných důkazů a zhodnocení nebezpečnosti násilné osoby z hlediska možnosti jejího dalšího útoku, oprávněné či nikoli.

Rozhodnutí o vykázání je navrhováno jako rozhodnutím ve správním řízení a jako takové je přezkoumatelné cestou řádných a mimořádných opravných prostředků. Řádným opravným prostředkem by v daném případě bylo odvolání, kterému však není přiznán odkladný účinek, a to s ohledem na význam chráněného zájmu, kterým je život, zdraví, svoboda a lidská důstojnost ohrožené osoby. Odvolání by bylo možné podat v obecné patnáctidenní lhůtě, což znamená, že přezkumu a případného zrušení rozhodnutí policejního orgánu o vykázání se lze domáhat i zpětně po uplynutí zákonné desetidenní lhůty stanovené pro vykázání. Přezkum dotčeného rozhodnutí je zajištěn rovněž v rámci systému správního soudnictví na základě správní žaloby, tedy v souladu s požadavkem čl. 36 Listiny základních práv a svobod na soudní přezkum rozhodnutí správního orgánu.

V ustanoveních § 42k odstavce 1 a 2 zákona O Policii ČR, se upravují podmínky, pro předávání osobních údajů policisty jiným orgánům, rozšiřuje se možnost předat údaje, nejen pokud tak stanoví zvláštní zákon, ale nově také samotný zákon o policii. Tato změna navazuje na nové oprávnění policisty předat osobní údaje o vykázaných osobách a osobách ohrožených orgánům sociálněprávní ochrany dětí a intervenčním centřům.

4. 3 Změny zákona o přestupcích.

Ustanovení § 67 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že se přestupky projednávají z úřední povinnosti, pokud nejde o přestupky, které se projednávají jen na návrh § 68 odst. 1 ZOP.¹⁰ Mezi přestupky, které se pak projednávají dle tohoto zákona, na návrh poškozené osoby, patřily přestupky podle § 49 odst. 1 písm. b) a c) a přestupky podle § 50, které byly spáchány mezi blízkými osobami. Zákon č. 135/2006 Sb. mění ustanovení § 68 ZOP tak, že návrhové přestupky podle § 49 odst. 1 písm. c), byly-li spáchány mezi blízkými osobami, ve výčtu ustanovení § 68 zrušuje. Nově se tedy přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) ZOP, tedy úmyslné narušení občanského soužití vyhrožováním újmou

¹⁰ Zákon č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích

na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním, budou projednávat z úřední povinnosti.

Důvodem této změny, která koresponduje i se změnou v trestním řádu, je zlepšení postavení obětí domácího násilí a to jak v trestním řízení, tak i v řízení o přestupcích. Z dřívějšího pojetí projednávání některých přestupků na návrh, byl-li přestupek spáchán mezi osobami blízkými, stejně tak jako souhlas poškozeného s trestním stíháním vyplývá, že problematika domácího násilí byla považována za záležitost čistě soukromou, která má být vyřešena v rámci rodiny, respektive v rámci společného bydlení, a do které nepřísluší státní moci zasahovat. Jelikož lze ustanovení o výslovném souhlasu oběti s trestním stíháním pachatele považovat za omezení práva ohrožené osoby na spravedlivý proces, byla provedena změna předmětného ustanovení § 68 zákona o přestupcích.

4.4 Změny občanského soudního řádu.

Podstata změn občanského soudního řádu spočívá zejména v zakotvení nového speciálního předběžného opatření, které z hlediska svého účelu bude v praxi s největší pravděpodobností navazovat na institut policejního vykázaní, ovšem nemusí tomu tak být vždy. Podání návrhu na jeho vydání bude v takovém případě automaticky prodlužovat nepřítomnost vykázané osoby ve společném bytě či ve společně obývaném domě. Hlavním cílem předběžného opatření je poskytnout delší dobu osobě ohrožené domácím násilím, aby tato mohla ve lhůtě zákonem stanovené podat návrh ve věci samé, kterým se bude z logiky věci domáhat zejména úpravy poměru k nezletilým dětem, rozvodu manželství či vypořádání společného bydlení, a aby ohrožená osoba nebyla ze strany přítomné násilné osoby vystavena výhrůžkám či jinému nátlaku například na vzetí svého meritorního návrhu zpět. Není v tomto případě nutné vyslechnout násilnou osobu; vše je realizováno na základě podrobné policejní dokumentace.

Konstrukce navrhovaného předběžného opatření spočívajícího ve vykázaní násilné osoby ze společného obydlí užívaného s ohroženou osobou a v zákazu navazování kontaktů násilné osoby s ohroženou osobou podle § 76b o. s. ř. vychází z již

zavedeného specifického předběžného opatření ve věcech nezletilých dětí podle § 76a o. s. ř.¹¹ Proto se i pro nově navrhované předběžné opatření stanoví obdobný režim. S ohledem na specifickou předběžného opatření je nutno přesně vymezit, kdo je účastníkem předmětného řízení. Násilně osobě ukládá opustit byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem nebo se zdržet setkávání a navazování kontaktů s navrhovatelem, a to za přesně specifikovaných podmínek. V souvislosti se zavedením nového speciálního typu předběžného opatření dle § 76b o. s. ř. je upravena příslušnost soudu v ustanovení § 74 odst. 4 o. s. ř..

V § 75 odst. 4 o. s. ř. se v souvislosti s úpravou předběžného opatření podle nového ustanovení § 76b o. s. ř., upravuje lhůta, v níž musí být o návrhu na vydání předběžného opatření rozhodnuto. Tato lhůta se stanovuje v délce 48 hodin od podání návrhu, a to v souladu se zájmem, který se navrhuje chránit, a s právem vykázané osoby, které je omezováno. Tímto je zajištěn požadavek urychleného rozhodnutí o návrhu.

V novém ustanovení § 76b o. s. ř. je zavedeno zvláštní předběžné opatření, kterým, jestliže je jedním účastníka, proti němuž návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu tomuto účastníku uložit zejména, aby dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby do něj nevstupoval, pokud to není v rozporu s jeho oprávněnými zájmy, nebo aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním, pokud to není v rozporu s jeho oprávněnými zájmy. Zákona dále stanoví, že předběžné opatření podle § 76b odstavce 1 o. s. ř. lze vydat i tehdy, pokud nebylo zahájeno řízení ve věci samé.

Z uvedeného tedy vyplývá, že předběžné opatření lze vydat, i když nebyl podán návrh na zahájení řízení o rozvod manželství, neplatnost či neexistenci manželství, návrh na zahájení řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem, návrh na zahájení řízení o vypořádání společného jmění manželů, ani návrh na zahájení řízení o zrušení práva společného nájmu bytu, a to ani když společná domácnost účastníků trvá.

---

¹¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

V případech, kdy s přihlédnutím k oprávněným zájmům účastníka, vůči němuž návrh směřuje, není možné bez dalšího vykázat násilnou osobu ze společného obydlí nebo jí zakázat návrat do společného obydlí podle písm. a) navrhovaného ustanovení § 76b o. s. ř. vydá soud přesto předběžné opatření spočívající v zákazu návratu do společného obydlí, avšak s určitými výjimkami odpovídajícími těmto oprávněným zájmům.

Ustanovení § 76b o. s. ř. dále řeší otázky doručování, počítání lhůt a doby trvání předběžného opatření, která byla stanovena na jeden měsíc s ohledem na ochranu osoby ohrožené domácím násilím a na nezbytnost minimalizace zásahu do práv účastníka, proti němuž návrh směřuje. Lhůta trvání předběžného opatření může být rozhodnutím soudu prodloužena, a to s ohledem na charakter podaného návrhu na zahájení řízení, majetkové a jiné poměry účastníků, jakož i na jiné rozhodné okolnosti. K tomuto rozhodnutí je však nezbytný výslovný návrh navrhovatele na prodloužení trvání nařízeného předběžného opatření. Maximální doba, po kterou může předběžné opatření trvat, je přitom návrhem zákona stanovena na jeden rok, přičemž je počítána od okamžiku, kdy bylo předběžné opatření nařízeno. Tato konstrukce akcentuje význam chráněného zájmu, který je v daném případě ohrožen či narušen a jímž je lidská důstojnost, svoboda, zdraví a život. Na druhé straně však rovněž bere zřetel na určité omezení ustavně zaručených práv a svobod, zejména vlastnického práva a svobody pohybu, osoby, proti které návrh na předběžné opatření směřuje, tj. násilné osoby a k němuž v důsledku vykázání po nezbytně nutnou dobu dochází.

Ve výčtu uvedeném v § 76 o. s. ř. se navrhuje výslovně uvést, co může být předběžným opatřením účastníku uloženo. Doplňuje se tak povinnost opustit byt a jeho bezprostřední okolí a ve stanovené době se do takto opuštěného místa nevracet [písm. g)], a dále nekontaktovat osobu, kterou soud v usnesení označí písm. h).

Soud tedy v souvislosti s vykázáním vyzve povinnou osobu k vydání všech klíčů od společného obydlí, které má ve svém držení. Zároveň poskytne vykázané osobě možnost k vyzvednutí věcí náležejících její osobní potřebě, osobních cenností a dokumentů, tedy všeho nezbytného, co by mohla vykázaná osoba po dobu trvání předběžného opatření potřebovat, a to bezprostředně při výkonu rozhodnutí. Možnost vrátit se na místo, z něhož byla násilná osoba předběžným opatřením vykázána, poskytne soud opakovaně na žádost vykázané osoby, a to zejména za účelem

vyzvednutí věci nezbytných pro její podnikání nebo výkon povolání.

Jestliže není násilná osoba, které byla předběžným opatřením uložena povinnost opustit společné obydlí a nevracet se do něj, při výkonu rozhodnutí přítomna, zanechá jí soudní vykonavatel na dveřích společného obydlí, z něhož byla vykázána, oznámení o tom, že si může své osobní věci a věci určené pro výkon povolání a podnikání vyzvednout kdykoli během doby trvání předběžného opatření, a to na svou žádost uplatněnou u příslušného soudního vykonavatele. Příslušným k výkonu tohoto rozhodnutí je soud, který nařídil předběžné opatření.

4.5 Změny občanského zákoníku

Domácí násilí je mnohostranným problémem, u něhož nelze jednoznačně říci, že to či ono opatření sníží jeho výskyt nebo může motivovat násilnou osobu k eliminaci násilného chování. Nicméně lze konstatovat, že vyřešení otázky bydlení s vědomím toho, že k domácímu násilí dochází tehdy, pokud násilná i ohrožená osoba k sobě mají fyzicky velmi blízko, tedy žijí ve společném bytě či domě, může mít za výsledek ukončení násilného chování ve vztahu mezi osobami společně bydlícími.

Ustanovení § 142 odstavec 1 OZ¹² řeší případy skončení podílového spoluvlastnictví mezi podílovými spoluvlastníky v případě, že podíloví spoluvlastníci nevypořádají své spoluvlastnictví dohodou. V takovém případě se mezi stávající výčet skutečností, které musí soud brát v úvahu buď při zrušení spoluvlastnictví, přikázání věci za náhradu jednomu ze spoluvlastníků nebo prodeji věci a rozdělení následného výtěžku, doplňuje i fakt, že se jeden ze spoluvlastníků choval vůči druhému násilně, jinými slovy, že tento spoluvlastník byl násilnou osobou, která se dopouštěla domácího násilí. Uvedenou změnou se sleduje nastavení stejné ochrany, jako je tomu při ochraně ohrožené osoby, které spolu s osobou násilnou svědčí právo společného nájmu bytu. Stejná úroveň ochrany by tedy měla být poskytnuta ohroženým osobám, ať už žijí v bytě, který s násilnou osobou má ve spoluvlastnictví, společném jmění, nebo společném nájmu. Z odůvodnění vyplývá, že soud k násilnému chování přihlédne zejména tehdy, jedná-li se o spoluvlastnictví k bytu.

---

12 Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník

Z hlediska dokazování přihlédne soud k uvedené skutečnosti tehdy, má-li násilné jednání za prokázané. Prokázaným je zejména listinnými důkazy, což jsou úřední záznamy policie, zahájení trestního stíhání, zahájení řízení o přestupku, svědecké výpovědi.

Ustanovení § 149 odstavec 3 OZ výslovně zdůrazňuje kritérium, ke kterému je soud povinen ze zákona přihlédnout v případě rozhodování o vypořádání společného jmění manželů. Daná úprava je tedy hmotně právním projevem přijetí odpovědnosti násilné osoby za její negativní chování, jestliže tato násilná osoba žije v manželství s ohroženou osobou a dopouští-li se vůči této osobě útoků proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti.

V ustanovení § 702 odst. 2 OZ platí stejná argumentace jako v § 705 OZ a s tím, že se jedná o společné nájemce, tedy například druha a družku společně užívající byt na základě společné nájemní smlouvy. Daná konstrukce zajišťuje ochranu a bezpečí tomu ze společných nájemců, který je v konkrétním případě osobou ohroženou domácím násilím ze strany jiného ze společných nájemců.

Ustanovení § 705 OZ řeší případy skončení společného nájmu bytu mezi manžely v případě, že se rozvedení manželé nedohodnou. Odstavec 1 uvedeného ustanovení stanoví, že na návrh jednoho z rozvedených manželů, pakliže mezi nimi nelze dosáhnout dohody, zruší soud právo společného nájmu bytu a současně určí, který z manželů bude byt dále užívat jako nájemce. Bere přitom v úvahu zájem nezletilých dětí a stanovisko pronajímatele (odstavec 3).

Jelikož k domácímu násilí dochází z velké části také mezi rozvedenými manžely, kdy ohrožená osoba většinou nemá kam jít a násilná osoba nechce opustit společný nájem, navrhuje se, aby jako další aspekt při rozhodování o dalším nájmu byla brána v úvahu právě existence domácího násilí. Snahou je nezasahovat zbytečně do vlastnických a jiných užívacích práv, nicméně v souvislosti s vážností problému domácího násilí je potřeba soudci nabídnout existenci domácího násilí jako jedno z hledisek, které soud vezme v úvahu při rozhodování o dalším nájmu bytu. Na navrhovanou úpravu navazuje také změna ustanovení § 712 OZ . Daná konstrukce je konkrétním projevem následků nežádoucího chování násilné osoby, jejíž význam lze spatřovat mimo jiné i

v preventivním působení ve vztahu k občanské veřejnosti. Násilná osoba je tímto způsobem nucena přijmout plnou odpovědnost za své nežádoucí chování a uvědomit si jeho negativní následky.

Ustanovení § 705a OZ doplňuje možnost soudu uložit předběžné opatření, kterým toho z manželů, který se vůči druhému chová násilně, tedy dopouští se domácího násilí, za trvání manželství, přičemž jejich další soužití se z tohoto důvodu stalo nesnesitelným, vykáže ze společného bytu či společně obývaného domu. Proto se dále doplňuje ustanovení § 705 OZ o možnost omezení práva společného nájmu bytu nebo o jeho zrušení, a to s negativním dopadem na toho, kdo se násilně choval a tím zmařil možnost dalšího soužití ve společném bytě za trvání manželství.

Postup podle § 705 a § 705a OZ je konkrétním projevem přijetí odpovědnosti násilné osoby za její negativní chování, jestliže tato násilná osoba žije v manželství s ohroženou osobou a dopouští-li se vůči této osobě útoků proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti.

V případě § 705 OZ tato konstrukce dopadá na rozvedené manžele, zatímco v případě § 705a dopadá na manžele za trvání manželství, kdy lze nově zrušit právo společného nájmu za trvání manželství. Rozhodnutí podle § 705, 705a OZ stejně jako § 702 a § 149 OZ jsou rozhodnutími s konečnou platností, tzn. že osoba, jejíž vlastnické či nájemní právo ke společnému obydlí, v němž dochází k projevům domácího násilí, je zrušeno. Bez souhlasu osoby, jíž toto právo nadále svědčí, se nemůže v daném bytě nebo domě tato osoba nadále vyskytovat.

Naproti tomu předběžné opatření podle § 76b OSŘ je rozhodnutím dočasné povahy, které vlastnické či nájemní právo vykázané osoby ke společnému obydlí nikterak neruší, pouze jej omezuje, a to na jasně určenou dobu.

V současné době je otázka bydlení nejpálčivějším problémem. I když se ohrožená osoba rozhodne se svým vztahem k násilnému partnerovi skoncovat, podá trestní oznámení nebo v rovině občanskoprávní návrh na svěření dětí do péče, návrh na rozvod manželství a na vypořádání společného jmění včetně bydlení, nebo třeba později návrh na zrušení práva společného nájmu bytu, není jí to nic platné. Zásadní problém tkví totiž v tom, že ve většině případů není schopna v souladu s ustanovením § 712 OZ zajistit

manželovi nebo rozvedenému manželovi bytovou náhradou, ať už se jedná o náhradní ubytování nebo náhradní byt. Ustanovení § 712 odst. 3 OZ dále stanoví, že z důvodů zvláštního zřetele hodných může soud rozhodnout, že se místo náhradního bytu poskytne rozvedenému manželovi náhradní ubytování či naopak. Toto ustanovení dostatečně neřeší problém domácího násilí, protože čím delší je soužití s rozvedeným manželem chovajícím se násilně vůči druhému, tím závažnější jsou důsledky jak na osobu ohroženou, tak i další členy společné domácnosti zejména děti. Z tohoto důvodu byl doplněn do ustanovení § 712 OZ nový odstavec 7, který by jednoznačně stanovil, že jestliže se rozvedený manžel za trvání manželství nebo po rozvodu manželství vůči druhému manželovi nebo blízké osobě, která v bytě bydlí, dopouštěl nebo dopouští násilného chování, může soud rozhodnout, že nemá na bytovou náhradu právo.

Za důkazy vypovídající o tom, že se jeden z manželů vůči druhému či vůči jiné blízké osobě, která v bytě bydlí, choval násilně, může soud považovat cokoli, co uzná za vhodné, zejména existenci rozhodnutí o policejním vykázání, záznamy policie o realizovaných výjezdech do společného obydlí, výpovědi, rozhodnutí v trestním řízení, rozhodnutí o přestupku apod. Totéž platí i pro změnu ustanovení § 142, 149, 705 OZ a nově navrhované ustanovení § 705a OZ

4.6 Změny trestního zákona.

Změna ustanovení § 171 odst. 1 TZ¹³ souvisí s celkovou koncepcí řešení domácího násilí, přičemž neplnění povinností uložených jednak policejním orgánem při vykázání násilné osoby, tak i soudem v rámci předběžného opatření má za následek naplnění znaků skutkové podstaty maření výkonu úředního rozhodnutí a zahájení trestního stíhání pro tento trestný čin. Úprava této možnosti si klade za cíl generálně preventivně působit na potenciální pachatele. Podpora této myšlenky spočívá také ve zkušenosti, že pachateli domácího násilí nejsou ve většině osoby s kriminální minulostí.

Navrhovaná úprava v ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) TZ by přitom dopadala i na dosud nepravomocná, ale již vykonatelná rozhodnutí policejního orgánu o vykázání, jakož i na rozhodnutí soudu, jimiž bylo vykázání nařízeno v podobě předběžného

---

¹³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

opatření. Jedná se přitom o analogický postup jako v případě dosavadního ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) TZ, které stanoví trestnost závažného jednání, jímž se maří účel vazby nebo trestu. Pakliže by nebylo maření výkonu předmětného rozhodnutí trestně postižitelné, výrazně by se oslaboval smysl rozhodnutí předběžného opatření o vykazání násilné osoby, neboť by neexistoval žádný způsob zákonného zajištění jeho respektování. Ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) TZ by přitom mělo dopadat pouze na nejzávažnější či opakované formy porušování/maření výkonu rozhodnutí o vykazání, zatímco méně závažné formy budou postižitelné v rámci stávající úpravy podle zákona o přestupcích [§ 47 odst. 1 písm. a), § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990, ve znění pozdějších předpisů]. Při zahájení trestního stíhání pro trestný čin Maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 odst. 1, písm. e) trestního zákona, nelze uplatnit návrh na vzetí do vazby § 68 odst. 2 trestního řádu. Ten lze uplatnit až pokud se násilná osoba, jako obviněný, dopustí recidivy, pak lze uplatnit § 68 odst. 3, písm. e) trestního řádu.

Z hlediska práva planého před přijetím zákona o vykazování, lze dovodit, že domácí násilí bylo považováno za záležitost soukromou, která měla být vyřešena v rámci rodiny a do které nepřísluší státní moci zasahovat. Svědčí o tom ustanovení § 163 platného trestního řádu, protože tam taxativně uvedené trestné činy tvořící ve své většině množinu trestných činů, s nimiž se lze nejčastěji setkat v případech domácího násilí. Jedná se o ublížení na zdraví, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, omezování osobní svobody, vydírání, porušování domovní svobody, znásilnění. Za tyto trestné činy bylo možno stíhat pouze se souhlasem poškozeného, v našem případě domácího násilí tedy se souhlasem ohrožené osoby. Toto ustanovení o nutnosti výslovného souhlasu oběti s trestním stíháním pachatele lze považovat za oslabení práva člověka – oběti na spravedlivý proces. Ani ustanovení § 163a odst. 1 písm. d) neřeší problém tohoto tzv. dispozičního práva oběti domácího násilí.

Dispoziční právo poškozeného, což je právo udělit či neudělit souhlas s trestním stíháním, se vztahuje na celé trestní řízení a výslovně odepřený souhlas již nelze znovu udělit. Řada obětí takový souhlas v důsledku domácího násilí nedá z obavy o život svůj, eventuálně o život nezletilých dětí, nebo vzhledem ke své finanční závislosti a podřízenosti fyzicky i psychicky silnějšimu násilníkovi. Tyto skutečnosti byly a jsou orgánům činným v trestním řízení známy. Novelizovaný trestní řád (zákonem č.

265/2001 Sb.) se snažil o nápravu, která bohužel postavení obětí domácího násilí dostatečně neřešila. Tímto ve věcech domácího násilí nebyl získán žádoucí efekt pro postavení poškozeného v trestním řízení. Snaha o respektování vůle oběti, tedy daní souhlasu osoby blízké s trestním stíháním násilné osoby, může zejména v případech domácího násilí znamenat paradoxně oslabení pozice oběti, eventuelně její další ohrožení.

Tento problém, byl vyřešen tak, aby veřejný zájem na stíhání a potrestání pachatele trestného činu nepřevýšil zájem oběti na odškodnění a satisfakci za způsobené příkoří. Musí být zřetel brán na zájem společenský: na ochranu dětí směřující k docílení zdravého vývoje člověka, na ochranu základních lidských a občanských práv, na ochranu rodiny, svobody a lidské důstojnosti i pořádku ve věcech veřejných.

Ve změně trestního řádu se tak zvolilo nejjednodušší a nejpřijatelnější řešení, tedy vyjmutí některých úmyslných násilných trestných činů, které jsou typické pro domácí násilí, z ustanovení § 163 odstavce 1. Zahájení trestního stíhání pro trestné činy Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a, Ublížení na zdraví podle § 221, Omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1, 2, Vydírání podle § 235 odst. 1, a Znásilnění podle § 241 odst. 1, 2 trestního zákona, proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem nebo druhem, tak je prováděno z úřední povinnosti. Již dříve byl do trestního zákona zařazen trestný čin Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě, dle § 215a tr. Zákona u kterého se souhlas poškozeného rovněž nevyžaduje.

4.7 Změna zákona o sociálním zabezpečení

Intervenční centra mají v celém modelu řešení domácího násilí v České republice nezastupitelnou roli, bez jejichž existence by daný systém nefungoval. Tato centra by měla představovat most mezi represivně preventivní složkou, tedy policií a soudy, na straně jedné a oběťmi domácího násilí na straně druhé a měla by poskytovat solidární ochranu osobám ohroženým domácím násilím. Intervenční centra na základě zákona o vykazování dostávají přímo od policie přesnou dokumentaci o konkrétním případě domácího násilí, na jejímž základě dále jednájí. Zákonné změny směřující k ochraně

před násilím ve společném obydlí upravují způsob vzniku intervenčních míst a zároveň umožňují zprostředkování dat mezi dotčenými subjekty. Předávaná dokumentace, by měla být standardizována, neboť na jejím základě by měly i ostatní spolupracující orgány schopny rozpoznat nebezpečnost činu v daném případě.

Rozsah sociální péče poskytované na základě zákona o sociálním zabezpečení je upraven v ustanovení § 73, kde je v odstavci 5¹⁴ stanoveno, že sociální péče zahrnuje zejména rodinu a děti, občany těžce zdravotně postižené, staré občany atd. Věcně tedy úprava pomoci osobám ohroženým domácím násilím, patří do uvedeného zákona, a to pod péči poskytovanou rodině a dětem.

Odstavec 6 stejného ustanovení rovněž stanoví, jaké služby a dávky jsou v rámci sociální péče poskytovány. Patří sem peněžité dávky, věcné dávky, výchovná a poradenská péče, pracovní rehabilitace, ústavní sociální péče apod. Mezi tento výčet se nově začleňuje služba nazvaná -pomoc v intervenčních centrech.

Do hlavy druhé zákona o sociálním zabezpečení týkající se péče o rodinu a děti byla zařazena ustanovení pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Na tomto právním základě je osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, poskytována bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Těmto osobám je rovněž zprostředkovávána následná pomoc zejména sociální, lékařská, psychologická a právní. Jedná se o intervenující sociální práci a o zprostředkování následné pomoci směřující k sociální stabilizaci osoby dotčené domácím násilím.

Pro poskytování takové pomoci byly na krajské úrovni zřízeny intervenční centra. Z dosavadních zkušeností zatím vyplývá, že současná zařízení sociální péče nejsou na takovou integrovanou a specializovanou pomoc uzpůsobena a v systému sociálních zařízení pracoviště zaměřená na krizovou pomoc osobám dotčeným domácím násilím chybí. Zřízení těchto pracovišť má rovněž za cíl zabránit sekundární viktimizaci obětí spočívající v necitlivém a nepoučeném přístupu k obětem a pomoci jim v získání sebedůvěry a sociální stabilizace.

Intervenční centra kromě poskytování fundované pomoci sociální, psychologické a

---

14 Zákon č. 100/1988 SB., o sociálním zabezpečení

právní plní také úkoly koordinační a informační mezi spolupracujícími orgány veřejné správy, zejména orgány sociálně-právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními, policií a soudy. Z hlediska potřeb systémového omezování domácího násilí by tato intervenční centra byla pověřena monitorováním případů domácího násilí a zpracováním metodických pokynů pro spolupráci mezi jednotlivými spolupracujícími institucemi. Speciálně se rovněž upravuje povinnost mlčenlivosti, která je však prolomena vůči orgánům činným v trestním řízení. Skutečnosti, o kterých se při výkonu své činnosti zaměstnanci intervenčních center dozvěděli, mohou pochopitelně sdělit také se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají.

Samotný výkon pomoci ohroženým osobám je upraven v § 74a zákona o sociálních službách, který stanoví, kdy a za jakých podmínek zahájí intervenční centrum v konkrétním případě svou pomoc, a jeho pravomoci. Činnost intervenčního centra plní rovněž úlohy tzv. zpětné vazby, když se u oběti zjišťuje, zda tato osoba všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky porozuměla a zda byla ohrožené osobě zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že byť jsou intervenční centra většinou součástí systému započatého intervencí státu v podobě vykázaní násilné osoby policií, může se ohrožená osoba či kdokoli jiný na intervenční centrum se žádostí o pomoc obrátit přímo. Jsou nízkoprahovými zařízeními.

Došlo také ke změně působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. Z hlediska snahy o celistvou úpravu systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím a snahy o zastavení násilného jednání blízké osoby jsou zřízena intervenční centra jako druhý pilíř modelu ochrany před domácím násilím. Právní úprava činnosti intervenčních center byla vložena do návrhu novely zákona o sociálním zabezpečení. Institucionálně bude dále třeba zajistit existenci těchto intervenčních center, která z hlediska systematiky patří do zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Ustanovení § 3 zákona o sociálních službách vymezuje věcnou působnost krajských úřadů v sociálním zabezpečení. Z hlediska jisté nutné odbornosti zaměstnanců intervenčních center se jeví být vhodné zřízení intervenčních center právě na úrovni krajů, a to v jejich samostatné působnosti. Navazuje se přitom na současnou strukturu

pracovišť sociální záchrané sítě.

Díl desátý hlavy druhé zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení v ustanovení § 45 zákona o sociálních službách obsahuje výčet účelových zařízení, která se zřizují za účelem poskytování služeb sociální péče. Stávající výčet se doplňuje o intervenční centra v souvislosti s jejich posláním pomáhat a chránit osoby ohrožené domácím násilím. Na tuto úpravu navazuje i další změna v ustanovení § 46 tohoto zákona, kde v odstavci 1 stanoví, která z účelových zařízení zřizovaných pro poskytování služeb sociální péče náleží do působnosti obcí.

5. Zásady vzniku a působení interdisciplinárního týmu.

Jak bylo dříve uvedeno, pilotní projekt interdisciplinární spolupráce vznikl v roce 2003 v Ostravě, kde po jeho osvědčení byl tento systém přenesen také do Ústí nad Labem a od roku 2006 začínal fungovat na území ČR. V roce 2007 došlo navíc k přenosu osvědčeného systému na území Slovenska a Ruska.

Základním prvkem týmu je mezioborová spolupráce všech dotčených subjektů a to jak na místní, tak i celostátní úrovni. Vždy je prvotním a hlavním úkolem spolupráce na včasném odhalení a efektivní vyřešení případů domácího násilí.

Interdisciplinární tým je vlastně jakýsi „plovoucí“ tým zástupců spolupracujících subjektů, organizací a institucí státní správy, samosprávy a neziskového sektoru, jehož úkolem je monitorovat a koordinovat spolupráci na místní úrovni, řešit konkrétní případy, iniciovat a aktivně se účastnit na prevenci a navrhovat nová opatření pro minimalizaci příčin domácího násilí. Existence takového funkčního týmu je velmi důležitá a má značný přínos pro místní samosprávu. S přihlédnutím k vysokému výskytu domácího násilí a k jeho vysoké latentci a velmi ničivému dopadu na rodinu, zejména pak na děti v těchto rodinách vyrůstajících, je hlavním přínosem skutečnost, že místní samospráva získá metodický rámec pro činnost v této oblasti. Získá počet případů, možnosti a efektivitu jejich řešení a také může hodnotit a koordinovat nastavený preventivní program. Také je důležité, že může věcně a přesně otevřít toto téma pro veřejnost v daném území a vybědnout občany, ke spolupráci při řešení tohoto problému, kdy je možno věcně vyzvat občany k pomoci a podpoře ohrožených osob, které bydlí přímo v jejich okolí. S ohledem na skutečnost, že každá země má svá specifika, jako jsou . národnostní menšiny, nezaměstnanost, kriminalita. Je zřejmé, že při využití interdisciplinární spolupráce, je možno v místně samosprávním územním celku vytvořit efektivně fungující prevenci.

Občané jsou informováni o možnostech řešení problému domácího násilí ve městě a regionu, jsou jim známa místa, kde naleznou ohrožené osoby pomoc, veškeré služby pro ohrožené osoby jsou lépe provázané a navzájem spolupracují. V projektech jsou občané povzbuzováni k vyhledání center pomoci a k řešení své situace, kdy včasnost oznámení

má při řešení případů domácího násilí velký význam s ohledem na zákonitost opakování a stupňování agrese.

Oficiálně ze zákona jsou intervenční centra zřízena na základě § 60a zákona č. 108/2006 Sb.. Jedná se o specializovaná pracoviště, která poskytují ohroženým osobám základní pomoc v oblasti sociálně právní, psychologické a organizační.

Pro všechny subjekty zapojené do interdisciplinární spolupráce byly stanoveny tyto úkoly pro přínos široké veřejnosti a to :

- systém mezioborové spolupráce je koordinován
- všechny dotčené subjekty mají vytvořen jednotný postup a to směrem k široké veřejnosti, státní správě a samosprávě
- výcvik a školení pracovníků je koordinován a jeho prostřednictvím se zvýší kvalifikace pracovníků všech dotčených subjektů.

Velký zřetel je brán na nové dovednosti v oblasti náročné komunikace, jak s ohroženou, tak i násilnou osobou a to s cílem rozpoznat domácí násilí a dokázat využít svých zákonných oprávnění a kompetencí, kvalifikovaně doporučit další služby. Zvýšila se také ochota ke spolupráci s jinými subjekty. Koordinací se zkvalitnily služby každé zúčastněné organizace a zlepšila se její vnímání ze strany veřejnosti.

5. 1 Účastnické organizace

Role jednotlivých subjektů v systému interdisciplinární spolupráce není zcela rovnocenná. Tato skutečnost je dána tím, že každý ze subjektů má jiné kompetence a možnosti dané zákonem. Z tohoto hlediska je možno rozdělit subjekty na nezbytné, vhodné a volně spolupracující.

A) Organizace pro zapojení do interdisciplinární spolupráce nezbytné.

Jsou to organizace určené zákonem a to Policie ČR, intervenční centrum a justice. Součinnost těchto subjektů se týká zejména případů vykazání násilné osoby z bydlíště, avšak je v metodice uvažováno rovněž o případech, kdy k vykazání nedojde. Z tohoto důvodu na základě praktických zkušeností řadíme organizace :

- 1) represivní- Policie ČR, obecní policie, přestupová oddělení obecních úřadů

- 2) pomáhající- intervenční centrum, nebo DONA Centrum, OSPOD, krizové centrum pro děti a rodinu, manželská poradna, azylový dům, praktičtí lékaři, záchranná služba, specialisté v nemocnicích např. sociální.

Společným znakem těchto organizací je, že působí jako místa prvního kontaktu ohrožených osob se systémem pomoci.

B) Organizace pro zapojení do interdisciplinární spolupráce jako vhodné.

Jedná se o instituce, které neposkytují pomoc ohroženým osobám přímo, ale pro fungování místního systému pomoci je velice důležitá jejich materiální a morální podpora. Patří sem zejména zadavatelé sociálních služeb, to znamená orgány obecní a krajské samosprávy. Jedná se například o oddělení prevence kriminality, sociální odbory, výbory a rady zastupitelstev apodobně.

C) Organizace volně spolupracující.

Jedná se prakticky o všechny ostatní organizace, které mohou s problémem domácího násilí přijít do styku. Jedná se například o probační a mediační službu, školy a výchovná zařízení, domovy důchodců, média a podobně.¹⁵

Počet organizací zapojených do místní interdisciplinární spolupráce by měl mít maximálně 10 až 12 subjektů v závislosti na místních podmínkách. V první řadě jde o organizace definované jako nezbytné. Klíčová je účast Policie ČR, obecní policie a OSPOD, které jsou oprávněny intervenovat přímo v rodinách. Organizace zapojené do spolupráce vysílají své zástupce do interdisciplinárního týmu.

Iniciátorem a realizátorem interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí bývá zpravidla intervenční centrum. V závislosti na podmínkách může tuto funkci převzít kterákoliv instituce. V Ostravě byla iniciátorem pobočka Bílého kruhu bezpečí, v Ústí nad Labem občanské sdružení Spirála a v Brně to byl Magistrát města Brna. Důležitá je myšlenka spolupráce v této oblasti a oslovení partnerů. Iniciátor ale nemusí být s realizátorem totožný. Většinou zahrne realizaci projektu obec do svého dotačního programu a poskytne pro ní prostředky. Ze zkušeností se osvědčily jako realizátoři organizace se sociálně právním zaměřením, jako jsou krizová centra, poradny pro rodinu, azylové domy a podobně.

---

¹⁵ BKB, o.s. - Metodický rámec IS na místní úrovni

Pro úspěšnou realizaci projektu má zásadní význam role koordinátora. Osobu, která tento úkol plní vybírá a jmenuje iniciátor, případně realizátor projektu.

Koordinátor musí mít tyto vlastnosti:

- znalost problematiky domácího násilí
- znalost místních poměrů
- zkušenost s vedením týmu
- tvořivost a schopnost motivovat druhé
- schopnost zajistit projektu interdisciplinární spolupráce respekt a podporu

Koordinátor jako první krok zváží a vyhodnotí situaci na místní úrovni a navrhne realizátorovi, které organizace by měly být do projektu zapojeny. Po výběru potencionálních partnerů vyzve koordinátor projektu vedoucí pracovníky těchto organizací o osobní jednání, kde je seznámí s projektem interdisciplinární spolupráce a požádá o spoluúčast na projektu. Je velmi důležité, aby koordinátor přesvědčil budoucí spolupracovníky, že účast na projektu :

- 1) nebude pro organizaci znamenat práci navíc, ale pouze změnu dosavadních postupů v souladu se zákony, týkajícími se problematiky domácího násilí
- 2) nezatíží organizaci nestandardními náklady
- 3) bude pro organizaci přínosem

Výsledkem jednání koordinátora s účastníky vybraných organizací by mělo být to, že do vznikajícího interdisciplinárního týmu budou vysláni zástupce všech organizací, jednotliví řídicí pracovníci těchto subjektů věc pojmu jako vzájemně prospěšnou činnost a bude podepsána dohoda o spolupráci.

Koordinátor poté pozve k pracovnímu setkání vedoucí pracovníky partnerských organizací, všechny zástupce v interdisciplinárním týmu, zástupce obce, odbornou veřejnost a další důležité osoby, z řad místního regionu, kde projekt oficiálně představí. Přitom rovněž deklarují zahájení interdisciplinární spolupráce, při řešení případů domácího násilí. Této prezentaci je nutno zajistit velkou publicitu v místním tisku a médiích. Bezprostředně po této prezentaci zahajuje tým svou činnost. Všichni členové týmu absolvují společné školení. Základním tématem školení je projednání zákonů,

týkajících se domácího násilí, uplatnění těchto legislativních postupů v podmínkách daného regionu, tedy obce, města, nebo kraje. Stanovení pravidel spolupráce a komunikace a zavedení standardů interdisciplinárního týmu. Pravidla komunikace, shromažďování údajů a výměna informací musí respektovat zákonná ustanovení o ochraně osobních údajů. Z toho je patrné, že možnosti sdílet informace budou rozdílné. V rámci interdisciplinárního týmu je ale nutno pro tyto účely, zavést evidence a výměnu obecných informací. Takto jsou shromažďovány počty případů, jejich charakteristika, kde je uveden pohlaví a věk aktérů, jejich sociální postavení, místa výskytu. Pro statistické a evidenční účely nemusí být shromažďovány osobní údaje na základě, kterých by mohla být identifikována konkrétní osoba.

5.2 Situační zpráva.

Prvním pracovním úkolem interdisciplinárního týmu je vypracování vstupní situační zprávy. Jejím vypracování musí ale předcházet vstupní analýza situace namístní úrovni a popis výchozí pozice každého subjektu interdisciplinárního týmu. To znamená, že každý subjekt vypracuje popis jak v dané době řeší případy domácího násilí. Je důležité předložit při vstupní analýze každému subjektu specifické otázky. Jako příklady jsem vybral otázky použité ve vstupním dotazníku v Ostravě a Brně.

- 1) Jak je definováno domácí násilí pro účely vaší práce? Řešíte veškerou problematiku násilí v rodině, nebo pouze specifické problémy jako partnerské násilí, násilí na seniorech, násilí páchané na dětech?
- 2) Jakými hlavními právními normami se řídí vaše činnost, při řešení problematiky domácího násilí?
- 3) Jaké jsou vaše hlavní možnosti z hlediska pomoci osobám ohroženým domácím násilím? Kde vaše pomoc začíná a kde končí?
- 4) Co dle vašeho názoru dělá instituce dobře, v čem jsou vaše silné stránky ?
- 5) Má vaše organizace, při řešení případů domácího násilí nějaké rezervy. Je možno dle zákona dělat více? Z jakého důvodu tak není činěno?
- 6) V čem spatřujete hlavní překážky způsobující nevyužívání těchto rezerv?
- 7) Domníváte se naopak, že vykonáváte činnost, kterou by měl konat někdo jiný? Jestliže ano uveďte o jakou činnost se jedná?

- 8) Máte možnost poskytovat ve zvláštních případech obětem domácího násilí nadstandardní služby, které nejsou součástí vaší práce? Jestliže ne co k tomu brání?
- 9) Jakou pomoc u vás oběti domácího násilí hledají ? Co ve svém případě nejvíce postrádají?
- 10) Máte vyčleněny pracovníky, kteří by plnili úlohu specialistů na domácí násilí? Pokud ne, považovali by jste takovou specializaci za přínosnou ?
- 11) Co z hlediska efektivní pomoci obětem domácího násilí ve vašem regionu postrádáte?
- 12) Jak evidujete případy domácího násilí? Jaké údaje sledujete?
- 13) Jsou evidované informace následně nějakým způsobem zpracovávány? Jak a s jakým cílem ?
- 14) Komu tyto informace v současnosti předáváte ? Z jakého důvodu a za jakých podmínek ?
- 15) S kým spolupracujete při řešení případů domácího násilí ? Jak často ? Jakou formou spolupráce ?
- 16) Domníváte se, že v současném systému místní spolupráce jsou někde slabá místa, či mezery? Čí spolupráce vám v ní chybí ?
- 17) Domníváte se, že kontakt s ostatními organizacemi je založen spíše na „známostech a vztazích“, nebo je současný systém kooperace institucí nastaven dostatečně právní úpravou?¹⁶

Vstupní situační zpráva má zásadní význam pro další práci celého týmu, ale i jednotlivých organizací. Bez vyhodnocení současného pravdivého stavu, nelze měnit a zkvalitňovat týmovou práci. Vstupní zpráva by měla zahrnovat tyto poznatky o organizacích :

- kompetenci právních norem
- četnost evidence a dokumentace případů domácího násilí
- znalosti, dovednosti a schopnosti pracovníků a jejich obvyklé postupy
- spolupráce s jinými subjekty

---

¹⁶ BKB, o.s. - Metodický rámec IS na místní úrovni

Vstupní zpráva takto vyhodnocuje jak problémy v postupech jednotlivých organizací, tak i kladné stránky jejich činnosti. Opírá se přitom o předchozí vstupní analýzu. A dále získává podklady z dotazníkového šetření, rozhovorů s jednotlivými pracovníky a sebehodnotící zprávy organizací. Vstupní situační zpráva je jednak prvním výstupem společné práce interdisciplinárního týmu, který je určen ke zveřejnění a také je poskytnut všem vedoucím pracovníkům jednotlivých subjektů. Také by měla být poskytnuta odpovědným pracovníkům státní správy a místní samosprávy. Je dobré o tomto informovat místní média.

Situační zpráva je podkladem také pro následující materiály, které tvoří celý tým a s nimiž bude do budoucna pracovat. Velice důležitým dokumentem je mapa služeb interdisciplinárního týmu. Jedná se o předhled činností a úkonů, které mohou jednotlivé organizace poskytnout ohroženým osobám. Nejedná se o stálý dokument, obsah se mění v závislosti na rozvoji poskytovaných služeb s ohledem na ohlas v místě regionu. Znalost této mapy náleží k základní informační výbavě každého pracovníka. Jako příkladmapy služeb jsem zvolil textovou verzi ostravského projektu z roku 2003. Tato verze byla určena, jak odborné, tak i laické veřejnosti. Vyšla v podobě letáku, kde přinesla široké veřejnosti informace o místech pomoci a rozsah poskytovaných služeb a prováděných úkonů. Pro porovnání jsem záměrně zvolil mapu služeb před přijetím zákona o vykazování, protože svůj výzkum zaměřím na skutečnost, zda přijetí tohoto zákona se projevilo na interdisciplinárního týmu, při řešení případů domácího násilí.

5.3 Mapa služeb – textová verze ostravského modelu z roku 2003.

Policie České republiky.

Policie České republiky poskytne v rozsahu své působnosti pomoc každému, kdo se na ni obrátí. **V případech domácího násilí postupuje stejně jako v případech jiných trestních oznámení.** Policie nemá možnost vstupovat do soukromého života a řešit konflikty v rodinných vztazích, avšak zasáhne, dojde-li v rodině k protiprávnímu jednání vůči zájmům chráněným zákonem. To jsou zejména život a zdraví občanů, jejich práva a majetek.

Policie ČR v případech domácího násilí.

Poskytne okamžitou pomoc: přerušeni fyzického násilí, ohrožování dětí, ničení majetku a podobně. Tísňové volání : 158

Přijme trestní oznámení na pachatele. Trestní oznámení může podat kdokoliv a to ústně nebo písemně, nejlépe na nejbližším Obvodním oddělení Policie ČR. Policisté jsou vždy povinni přijmout oznámení případu a provést další služební úkony. Mají povinnost postupovat tak, aby oznamovateli nevznikla bezdůvodná újma a nebyla ohrožena jeho čest a lidská důstojnost. Podává-li občan oznámení na osobu v příbuzenském poměru (nejčastěji manžela/ku), poučí ho policista o jeho právu dát souhlas k trestnímu stíhání. Protiprávní jednání však nemusí být vždy trestným činem – může se jednat o přešupek, který pak policie předává k řešení jiným orgánům - obecním, či obvodním úřadům.

Poskytne informace o místech pomoci obětem domácího násilí (poradny, krizové linky aj.) a doporučení k ochraně osob a majetku (bezpečnostní plán).

Kontakt : linka 158 - nepřetržitě

Městská policie.

Městská policie stejně jako Policie ČR poskytne v rozsahu své působnosti pomoc každému, kdo se na ní obrátí. Městská policie zajišťuje místní záležitosti veřejného pořádku a plní další úkoly podle zákona. Strážníci zejména přispívají k ochraně bezpečnosti osob a majetku a dohlíží nad dodržováním pravidel občanského soužití. Nemohou řešit konflikty v rodinných vztazích, avšak zasáhnou při protiprávním jednání v rodině vůči zájmům chráněným zákonem, což jsou zejména život a zdraví občanů, jejich práva a majetek.

Městská policie v případech domácího násilí.

Poskytne okamžitou pomoc: přeruší fyzického násilí, ohrožování dětí, ničení majetku. Pokud vznikne důvodná obava, že je ohrožen život, nebo zdraví osoby, nebo hrozí-li větší škoda na majetku, jsou strážníci oprávněni otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor, v jiných případech je ke vstupu do bytu nutný souhlas alespoň jedné osoby žijící v domácnosti. Strážníci zastaví útok agresora a zajistí bezpečnost osob. Při podezření ze spáchání trestného činu přivolají na místo Policii ČR, v ostatních případech postoupí úřední záznam o incidentu příslušnému obecnímu/místnímu úřadu. Tísňové volání : 156.

Poskytne informace o místech pomoci obětem domácího násilí (poradny a krizové

linky) a doporučení k ochraně osob a majetku (bezpečnostní plán).
Kontakt : linka 156 – nepřetržitě.

Přestupková oddělení a přestupkové komise obecních úřadů.

Přestupkem je jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, je výslovně za přešupek označeno v zákoně a nejedná se o trestný čin. V případech domácího násilí jde zejména o přešupy proti občanskému soužití (vulgární nadávky, schválnosti, fyzické napadání), nebo přešupy proti majetku. Přestupkové oddělení a přestupková komise je zřízena téměř na každém obecním, městském nebo obvodním úřadem. Oznámení o přešupcích podávají na tato oddělení nebo komise, některé organizace (policie), avšak může tak učinit, kterýkoliv občan. Na pracovníky přestupkových oddělení/komisi se občané rovněž mohou obracet se žádostí o radu, či pomoc, jak v konkrétních případech postupovat.

Přestupková oddělení a přestupkové komise v případech domácího násilí.

Provedou šetření případu, a prokáže-li se pachateli vina, je mu uložena pokuta.

Přestupy mezi osobami blízkými (manželé, rodiče, děti) jsou „návrhové přešupy“, které lze projednat jen na návrh poškozené osoby – navrhovatele/ky.

Lhůta pro podání návrhu činí tři měsíce.

Žijí-li v rodině děti, uvědomí pracovníci o incidentu orgán sociálně právní ochrany dětí příslušného úřadu.

Poskytnou informace o místech pomoci obětem domácího násilí (poradny, krizové linky aj.)

Úřední dny: pondělí, středa, čtvrtek (není-li v místě stanoveno jinak)

Orgány sociálně právní ochrany dětí.

Orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) poskytují pomoc dětem v různých sociálních situacích, které ohrožují jejich život a příznivý vývoj. K těmto případům patří nejen případy týrání a zneužívání dětí, ale i stav, kdy je dítě svědkem násilí mezi svými rodiči. V Ostravě zabezpečují sociálně právní ochranu dětí obvodní úřady a magistrát města. Každý kdo je obeznámen s případem dítěte strádajícího v důsledku domácího násilí by měl informovat sociální pracovníky místě příslušného úřadu (telefonicky, písemně, nejlépe však osobně). Oznamující osoby jsou chráněny anonymitou! Sociální pracovníci jsou povinni na každé oznámení reagovat, zjistit závažnost situace a po

vyhodnocení přijmout opatření k ochraně dětí.

Orgány sociálně právní ochrany dětí v případech domácího násilí.

Poskytnout obětem i dalším zúčastněným osobám rady a informace ve věcech právních (péče o děti, rozvodové řízení, trestní oznámení).

Podle povahy případu vstoupí v jednání s dalšími institucemi (policie , soudy), mohou obětem poskytnout doprovod k jednáním.

Zprostředkuje obětem ubytování v azylovém domě.

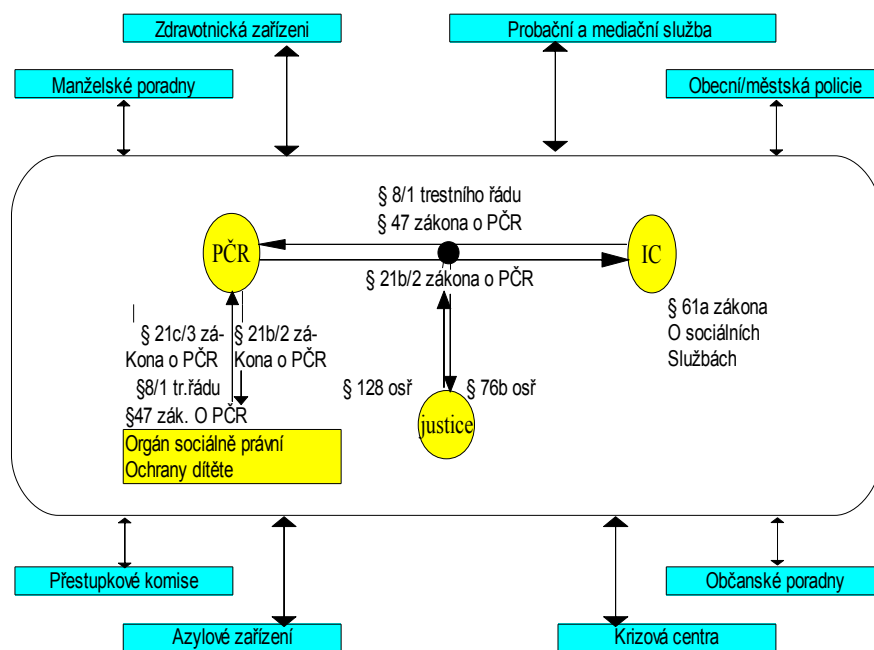
Pomohou obětem vypracovat bezpečnostní plán na ochranu před agresorem.

Zajistí ozdravný pobyt dítěte.

V nezbytných případech zajistí ústavní výchovu dítěte.

Úřední dny: pondělí, středa, čtvrtek (není-li v místě stanoveno jinak)¹⁷

Interdisciplinární spolupráce u případu vykazání- schéma po zavedení IDS

18

17 BKB, o.s. - Metodický rámec IS na místní rovní

18 BKB, o.s. - Metodický rámec IS na místní rovní - schéma IDS strana 54

6. Metodická činnost a školení policistů.

V souvislosti s přijetím zákona o vykazování byla Policii České republiky dána velká zodpovědnost spočívající v efektivním vyřešení prvotního zásahu, v místě domácího násilí s následnou povinností situaci na místě ihned prošetřit a rozhodnout o případném vykázání násilné osoby. Jako jasný cíl celého jednání policistů na místě domácího násilí je ochrana ohrožených osob.

Za účelem sjednocení postupu byl vydán Policejním prezidiem ČR metodický pokyn v případech řešení domácího násilí s postupem, jak tento problém řešit. V policejním informačním systému jsou zavedeny vzory formulářů, které se v dané problematice využívají.

Pravidelně jsou prováděna odborná školení, jejichž cílem je :

- 1) Umět domácí násilí rozpoznat.
- 2) Znat své povinnosti a oprávnění, při řešení případů domácího násilí.
- 3) Znat možnosti spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi.
- 4) Osvojit si komunikace a taktiku , při řešení případů domácího násilí, zejména s ohledem na odhad rizika dalšího násilí.

6.1 Změny v souvislosti s novelou zákona o Policii České republiky.

Velice stručně bych se zmínil o změně, která nastala ve vykazování násilné osoby v souvislosti s účinností zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, od 1.1. 2009, došlo ke změnám souvisejícím s vykazováním násilné osoby, které jsou uvedeny v ustanovení §§ 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb.. V souvislosti s touto novelizací byl dne 22.12.2008 vydán Závazný pokyn Policejního prezidenta Částka 234/2008, o provádění vykazování. Hlavními změnami odlišnými od právní úpravy zákona o vykazování jsou :

- Vykázání je jediná forma rozhodnutí, dříve bylo možno uložit i zákaz vstupu.

- Policie ČR poskytuje ohrožené osobě současně vždy **personální i teritoriální ochranu**, na rozdíl od stávající právní úpravy, kdy byla poskytnuta ohrožené osobě pouze ochrana teritoriální.
- Samotné rozhodnutí o vykázání se oznámí ústně násilné i ohrožené osobě, policejní orgán vydá jen potvrzení o vykázání, které předá proti podpisu. Nejedná se o správní úkon. V potvrzení je vymezení prostoru vykázání, práva a povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu.
- Proti vykázání je možná námitka, která je na místě zapsána do potvrzení o vykázání. Nebo lze námitku podat písemně do tří dnů od rozhodnutí o vykázání. O námitce rozhoduje příslušné krajské ředitelství Policie ČR. Tato námitka nemá odkladný účinek.
- Kopie úředního záznamu o vykázání je vždy zasílána příslušnému Intervenčnímu centru, příslušnému civilnímu soudu, OSPOD ,jsou-li v domácnosti přítomny děti, a to ve lhůtě do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu.
- Policejní orgán je povinen do tří dnů od vykázání provést kontrolu dodržování povinností vykázané osoby.¹⁹

Povinnosti vykázané osoby:

Zákaz vstupu do vymezeného prostoru.

Zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou.

Odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Právo vykázané osoby:

Vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady před odchodem.

Vzít si věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání, pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázání a jen v přítomnosti policisty.

Být policistou poučen o právech a povinnostech, o možnostech dalšího ubytování.

Sdělit adresu pro doručování.

Ověřit vykázání na tísňové lince 158.

Vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání.

---

¹⁹Závazný pokyn Policejního prezidenta Částka 234/2008, o provádění vykazování

7. Vyhodnocení a statistiky případů domácího násilí po přijetí zákona č. 135/2006 Sb.

7.1 Počet vykázání v roce 2008 a jejich srovnání s rokem 2007.

V České republice bylo v období od 1.1. - 31.12. 2008 prostřednictvím patnácti IC celkem evidováno 679 rozhodnutí Policie ČR na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí.

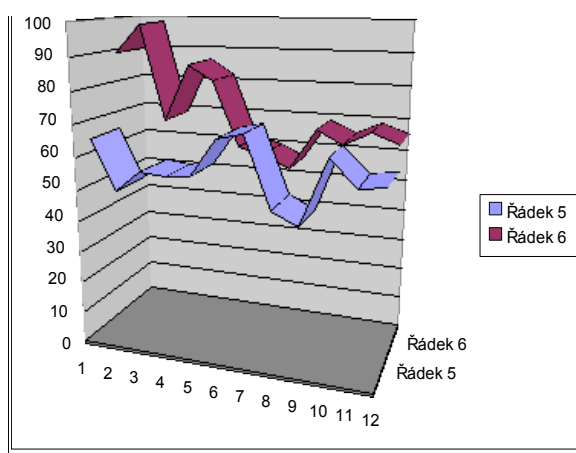
Celkový počet vykázání je o 183 případů nižší než počet vykázání v roce 2007, tj. v prvním roce účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, pokles o 21 %. Během roku 2008 bylo zaznamenáno 67 případů (téměř 10%) opakovaného vykázání/zákazu vstupu ve stejných domácnostech. Je to nepatrný nárůst ve srovnání s rokem 2007, kdy došlo k 58 případům opakovaného vykázání. V průběhu roku 2008, tj. druhého roku aplikační praxe zákona na ochranu před domácím násilím v ČR, se začaly ohrožené osoby obracet s žádostí o vydání předběžného opatření přímo na civilní soudy, a to i v situacích, kterým nepředcházelo policejní desetidenní vykázání. Tyto případy zatím nejsou centrálně sledovány.

Vykázání v ČR 2007 / 2008													Bílý kruh bezpečí o.s. - 2008	
rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	celkem	průměr
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	56
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
	-25	-50	-13	-32	-26	6	10	-8	-25	0	-12	-8		

PČR byla oprávněna v případech zjištěného rizika dalších násilných incidentů ochránit ohroženou osobu vykázáním násilné osoby (pokud tato byla na místě přítomna) nebo zákazem vstupu (pokud nebyla v bytě nebo v domě přítomna). Z evidovaných 679 případů rozhodla PČR v 287 případech, tj. v 42 % o vykázání (v roce 2007 to bylo 410, tj. 47,5 %), v 373 případech, tj. 55 % o zákazu vstupu (v roce 2007 to bylo 368, tj. 42,)

Pouze v 19 případech, tj. v 3 %, PČR rozhodla nesprávně, tj. vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázání (*v roce 2007 to bylo 84 případů, téměř 10 %*). Počet duplicitních rozhodnutí se podařilo snížit metodickým usměrňováním praxe ze strany Policejního prezidia PČR a pokračujícím školením policistů na minimum.

Od 1.1. 2009 v souladu s novou právní úpravou nebude statistika rozlišovat, zda v době zásahu policie byla či nebyla násilná osoba přítomna ve společně obývaném bytě nebo domě, neboť se bude používat jeden typ rozhodnutí a tím bude vykázání.

Řádek 5 – statistické údaje o vykázání z roku 2008

Řádek 6 – statistické údaje o vykázání z roku 2007 ²⁰

7.2 Údaje k ohroženým osobám včetně dětí.

V souvislosti s 679 případy vykázání/zákazu vstupu bylo **domácím násilím bezprostředně ohroženo 698** (*v roce 2007 - 892*) **dospělých osob, z toho 651 (858) žen a 47 (34) mužů**. Z hlediska věku dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31 - 40 let (39 %) - shodně s rokem 2007, následují kategorie 41 - 50 (22 %), 21 - 30 let (15 %).

²⁰ www.domacinasili.cz – statistika BKB

Ve sledovaném období Policie ČR evidovala celkem **586 dětí přítomných policejnímu zásahu i násilnému incidentu**, který zákroku předcházel. Ostatní děti v těchto domácnostech byly v době zákroku policie mimo domácnost a jejich počet nebyl v letech 2007-8 policií zjišťován.

Intervenční centra začala od září 2007 ohroženým osobám, se kterými se dostala do kontaktu, klást otázku na skutečný počet dětí žijících v domácnostech, kde došlo k vykazání. Z případů vykazání v roce 2008 byl uskutečněn kontakt s ohroženou osobou v 600 případech. V těchto případech byl evidován mnohem větší počet dětí skutečně žijících v těchto rodinách - 772. Z podnětu Bílého kruhu bezpečí a Intervenčních center byla provedena změna povinností PČR. Od 1.1.2009 policisté na místě incidentu se znaky DN zjišťují celkový počet dětí (i v době zákroku nepřítomných) žijících v těchto domácnostech.

Celkem tedy bylo v roce 2008 přímo ohroženo domácím násilím a prostřednictvím vykazání před hrozícím dalším násilím ochráněno 1 284 osob. Jedná se o osoby dospělé ohrožené osoby + děti přítomné násilnému incidentu a zákroku PČR.

V letech 2007 a 2008 bylo celkem novým zákonem a prostřednictvím Policie ČR ochráněno **3 117 prokazatelně ohrožených osob. Údaje k násilným osobám a k jejich vztahu k osobě ohrožené** V případech domácího násilí bylo v roce 2008 ze společného obydlí vykazáno **668 mužů a 13 žen** (v roce 2007 to bylo 854 mužů a 8 žen). Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou převládá vztah manželský - 335 případů (49 %), následuje vztah druh/družka - 172 případů, zletilé dítě/rodič - 112 případů a rozvedení manželé - 38 případů. K malému počtu vykazání došlo ve vztazích vnuk/prarodič, partnerských, sourozeneckých, ale i nezletilé dítě/rodič a jiných.

7.3 Počty vykazání/zákazu vstupu podle krajů

Údaje za sledované období roku 2008 vykazují značný rozdíl mezi jednotlivými kraji.

Roční průměr vykazání na jeden kraj je 48,5 případů (v roce 2007 - 61,6).

Z hlediska absolutního počtu vykazání, došlo k největšímu počtu těchto případů v kraji Moravskoslezském - 110 (16 %). Za ním následují kraje Ústecký (87), Jihomoravský (72). Právě v těchto krajích byly pilotně od rok 2003 ověřovány projekty zaměřené na

řešení případů domácího násilí s největším zapojením policistů do mezioborové spolupráce spojené s jejich důsledným, kvalitním a celoplošným školením.

Severomoravský kraj (od roku 2003), Ústecký (od roku 2004), Jihomoravský (od roku 2005).

Ke krajům s nejmenším počtem vykázaní podle absolutních čísel patří kraje Plzeňský (22 v roce) a Královéhradecký (22 v roce).

Objektivnější pohled na počty vykázaní vzniká z pohledu poměru počtu vykázaní k počtu obyvatel v kraji (viz příloženou tabulku).

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ DLE KRAJŮ V ROCE 2008													
KRAJ	Z podkladů Asociace IC v ČR zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s.												2008 CELKEM
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	1	4	3	3	1	2	7	2	4	5	1	4	37
Jihomoravský	5	5	3	4	8	3	9	4	6	4	10	11	72
Karlovarský	5	4	4	2	3	4	2	5	3	4	5	5	46
Královéhradecký	1	3	1	4	1	2	1	1	0	4	3	1	22
Liberecký	3	2	3	3	3	4	10	2	0	3	2	1	36
Moravskoslezský I.	8	4	2	4	2	8	1	3	1	6	2	3	44
Moravskoslezský II.	14	6	7	6	5	2	7	5	4	4	3	3	66
Olomoucký	2	1	5	3	3	4	2	5	3	3	2	2	35
Pardubický	2	3	2	4	2	4	4	5	3	3	3	4	39
Plzeňský	0	2	2	3	4	4	2	1	2	0	0	2	22
Hlavní město Praha	1	3	2	2	1	5	3	4	5	1	4	3	34
Středočeský	6	2	8	6	7	7	4	2	3	7	6	9	67
Ústecký	9	6	9	8	9	10	9	5	4	10	4	4	87
Vysočina	3	1	1	2	2	3	3	1	0	4	4	2	26
Zlínský	4	2	3	0	4	5	5	2	5	6	7	3	46
CELKEM VYKÁZÁNÍ	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679

LEGENDA

2007 - žádný případ
jeden kraj
2008 - žádný případ

I.-XII.2008

1 MSK 110 případů
2 Ústecký 87 případů
3 JMK 72 případů

Největší počet vykázaní v přepočtu na počet obyvatel bylo v roce 2008 v krajích:

1. Karlovarský 1 vykázaní na 6 630 obyvatel
2. Ústecký 1 vykázaní na 9 500 obyvatel
3. Moravskoslezský 1 vykázaní na 11 670 obyvatel

Nejmenší počet vykázaní byl v roce 2008 v krajích:

14. Hl. město Praha 1 vykázaní na 35 100 obyvatel
13. Plzeňský 1 vykázaní na 25 120 obyvatel
13. Královéhradecký 1 vykázaní na 25 110 obyvatel

Rok 2008 (2007)

	Kraj	Počet obyvatel	Počet vykázaní					
			2008	2007	2008	2007	2008	2007
1	Moravskoslezský	1 283 911	110	213	1:11 670	1:6 000	3	1
2	Hlavní město Praha	1 193 270	34	59	1:35 100	1:20 220	14	13
3	Jihomoravský	1 138 174	72	82	1:15 810	1:13 880	7	7
4	Středočeský	1 108 465	67	79	1:16 540	1:14 030	8	8
5	Ústecký	826 852	87	81	1:9 500	1:10 200	2	4
6	Jihočeský	626 634	37	50	1:16 940	1:12 530	9	6
7	Olomoucký	624 961	35	44	1:17 860	1:14 200	10	9
8	Zlínský	598 789	46	49	1:13 020	1:12 220	5	5
9	Plzeňský	552 553	22	16	1:25 120	1:34 530	13	14
10	Královéhradecký	552 481	22	34	1:25 110	1:16 250	12	11
11	Vysočina	522 267	26	32	1:20 090	1:16 320	11	12
12	Pardubický	509 353	39	61	1:13 060	1:8 350	6	2
13	Liberecký	429 080	36	30	1:11 920	1:14 300	4	10
14	Karlovarský	304 831	46	32	1:6 630	1:9 500	1	3
	CELKEM	10 271 621	679	862	1:15 130	1:11 900		

LEGENDA	
nejméně	

21

7.4 Vytíženost intervenčních center

Intervenční centra vznikla v roce 2007 v každém kraji. Jejich pracovníci absolvovali opakovaná odborná školení a praktické výcviky. V souvislosti se sdílením citlivých osobních údajů občanů jsou IC od 1.1.2007 napojena na útvary PČR prostřednictvím Krajských správ PČR. Patnáct IC v roce 2008 absolvovalo 6 celostátních metodických porad, jedna z nich byla poradou mezioborovou, tj. konala se za účasti všech policejních metodiků z ČR.

Intervenční centra poskytují na základě § 60a zákona 108/2006 Sb. povinně pomoc všem osobám ohroženým domácím násilím, tzn. nejen těm, o kterých se dozví od PČR na základě vykázaní/zákazu vstupu, ale také těm, kteří se na IC obrátí tzv. přímo z ulice.

Statistické údaje umožňují porovnat veškeré kontakty s těmi, které se uskutečnily výhradně na základě předání informace od PČR. Pomoc IC v případech vykázaní: Na základě předání informací od Policie ČR v souvislosti s rozhodnutím o vykázaní se v roce 2008 uskutečnilo 3 763 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami po vykázaní (z toho 2 665 telefonických, 699 osobních v IC, 100 osobních v rámci výjezdu do bydliště, 299 písemných).

V případech policejního vykázaní intervenčního centra uskutečnila 123 jednorázových kontaktů, tzn. že v 18 % ohrožené osobě stačily po vykázaní informace a rady poskytnuté v rámci jednoho kontaktu. V 484 případech došlo k opakovaným kontaktům se stejnou ohroženou osobou. Pouze v 79 případech, ačkoliv byla kontaktována, ohrožená osoba pomoc IC odmítla. V roce 2007 odmítlo pomoc 206 ohrožených osob, klesající počet odmítnutí je vyjádřením rostoucí důvěry veřejnosti v tuto službu.

Pomoc IC bez vykázaní.

Více než o třetinu vzrostl počet občanů hledajících pomoc a radu intervenčního centra v rámci nízkoprahového kontaktu. Patnáct intervenčních center eviduje v roce 2008 celkem 8 805 (v roce 2007 to bylo 5 364) dalších kontaktů s uživateli služby (do tohoto počtu nejsou zaneseny kontakty profesní a kontakty v rámci policejního vykázaní. Celkem evidují IC 12 568 kontaktů, z toho 3 763 v souvislosti s vykázaním.

V průměru na jedno intervenční centrum v roce 2008 připadá 837 (v roce 2007 to bylo 620) veškerých kontaktů s uživateli této sociální služby.²²

7.5 Počet vykázaní v lednu 2009.

V lednu 2009 bylo v České republice vykázano 63 osob.

Kraje

V lednu 2009 bylo rozhodnuto o nejvyšším počtu vykázaní v těchto třech krajích:

Ústecký	12
Středočeský	8

---

22 www.domacinasili.cz – statistika BKB

Ohrožené osoby, násilné osoby a druh jejich vztahu

V případech vykázaní proti sobě vždy nestojí pouze jedna násilná a jedna ohrožená osoba. V lednu 2009 se v souvislosti s 63 případy do role ohrožené osoby dostalo 62 žen a 2 muži.

Převažující věková struktura ohrožených osob v lednu 2009:

31-40 let 20

21-30 let 13

41-50 let 12

51 - 60 let 9

Jedna ohrožená osoba byla mladší 20 let, dvě byly ve věku mezi 71-80 lety a dvě dokonce starší 81 let.

V roli násilných, tj. vykázaných, osob se v lednu 2009 ocitlo 59 mužů a 4 ženy.

Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou v prosinci dominovaly vztahy:

manželský = 30 případů;

druh/družka = 18 případů;

zletilé dítě/rodič = 7 případů;

rozvedení manželé = 3 případy.

Počet dětí v domácnostech s vykázaním

Podle zjištění policistů bylo v 63 případech, kde došlo k vykázaní, incidentům DN nebo zákroku P ČR přítomno celkem 45 dětí.

Tento údaj avizuje zatím nedostatečné zjišťování počtu dětí v domácnostech, kde policie vykazuje násilnou osobu. OSPODu v těchto případech není zasílána informace o dětech, kterým by ze zákona byla poskytnuta ochrana minimálně formou intervence příslušných státních institucí.

Údaje P ČR - 45 dětí

Údaje IC - 58 dětí

Služba poskytovaná ze strany IC ohroženým osobám po vykázaní

Intervenční centra v ČR v lednu 2009 uskutečnila v souvislosti s 63 případy vykázaní celkem 369 kontaktů s ohroženými osobami v rámci desetidenní lhůty.

V 11 případech (tj. v 17,5 %) nebyla tato pomoc, ač ze strany IC nabídnuta, ohroženými

osobami přijata.

Jednoznačně v těchto případech převažují kontakty telefonické, celkem 259. Následují kontakty osobní - 83, písemné - 23, ve 4 případech zvolilo IC výjezd k ohrožené osobě.

Služba poskytovaná ze strany IC dalším osobám ohroženým domácím násilím (bez vykázaní)

V souladu se zákonem o sociálních službách (§ 60a, zák. č. 108/2006 Sb.) je každé *intervenční centrum povinno pracovat jako nízkoprahové zařízení pro osoby ohrožené domácím násilím.*

Patnáct intervenčních center eviduje v lednu 2009 celkem 1079 kontaktů s uživateli služby. Z toho se 369 kontaktů přímo týkalo případů vykázaní a 710 kontaktů bylo poskytnuto v rámci nízkoprahové pomoci příchozím s problémem domácího násilí. Největší počet kontaktů s uživateli služby v lednu 2009 ve svých databázích evidují IC Sokolov (139), Praha (138) a Brno (114).

Žádost o předběžné opatření po policejním vykázaní

Intervenčním centrům se podařilo zjistit, že v 27 případech policejního vykázaní v lednu podaly ohrožené osoby soudu návrh na předběžné opatření se žádostí o prodloužení lhůty vykázaní. Z toho byly do konce ledna 3 návrhy zamítnuty, v 21 případech byla lhůta prodloužena, o dalších žádostech nebyla v době uzávěrky IC informována.²³

---

23 www.domacinasili.cz – statistika BKB

8. Závěr.

Po prostudování odborné literatury a zákonů týkajících se domácího násilí, jsem byl překvapen rozsáhlostí a nebezpečností dopadu na celou společnost, jež v sobě tento delikt nese. Jedná se o problém globální, kterým se zabývá OSN. Zaměřil jsem se úzce pouze na řešení ochrany obětí domácího násilí a spolupráci dotčených orgánů, při jejich ochraně na území České republiky po přijetí zákona č. 135/2006 Sb. O změně zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím.

V první fázi jsem analyzoval veškeré právní předpisy, které měly možnost využít oběti domácího násilí před 1. lednem 2007 a vyhledal jsem jakým způsobem probíhala spolupráce mezi Policií České republiky a orgány sociálně právní ochrany, při vzniku interdisciplinárních týmů. Poté jsem se zaměřil na změny právních předpisů, ke kterým došlo s účinností zákona č. 135/2006 Sb. a co osobám ohroženým domácím násilím přinesla. V této souvislosti jsem zmínil v krátkosti metodiku výcviku a školení policistů a změnu při provádění vykazování v souvislosti s novelou zákona O Policii České republiky, ke dni 1.1.2009.

Vlastní výzkum byl proveden formou řízeného rozhovoru. a to písemně. Celkem 100 pracovníkům jednotlivých organizací interdisciplinárního týmu jsem předal k vyplnění anonymní dotazník. Většina respondentů má praxi 2-5 let. Pracovníci represivních orgánů uváděli, že jejich činnost je upravena zákonem o Policii ČR, Zákonem o přestupcích, Trestním zákonem a Občanským soudním řádem. Pracovníci pomáhajících orgánů uvádí zákon o sociálním zabezpečení, a v této souvislosti uvádějí právní předpisy upravující oblasti psychologické. Jako první se dozvídají o existenci případů domácího násilí policisté, nebo pracovníci intervenčních center. Opatření, které jako subjekt přijímal před účinností zákona č. 135/2006 Sb. byly dány pouze dohodami mezi dotčenými orgány, avšak po přijetí zákona je vyrozumívání o vykázání nařízeno mezi některými složkami zákonem. Celkem 95 % respondentů odpovědělo, že systém opatření k ochraně osob ohrožených domácím násilím je po přijetí zákona č. 135/2006 Sb. Efektivnější a reakce na ohrožující situaci je rychlejší. Shodný počet odpovědí byl také u pozitivního vlivu na řešení konkrétních případů domácího násilí ve vztahu k násilníkovi a k ohrožené osobě, ve vztahu k dětem v rodině ohrožené domácím násilím

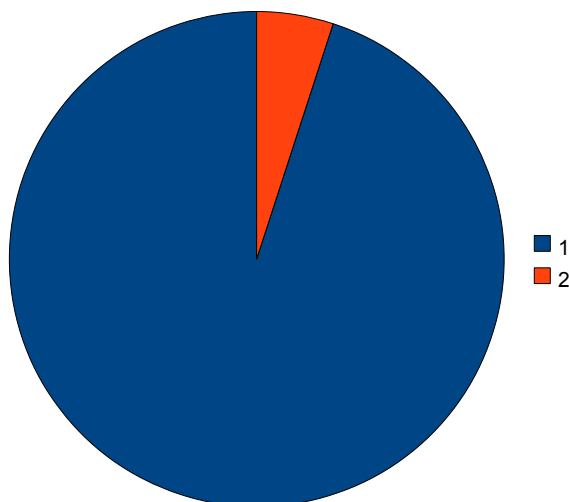
bylo 92 % odpovědí kladných a 8 záporných. Všichni dotazovaní odpověděli, že existuje účinný systém právních norem zabraňujících snadnému zneužívání zákona č. 135/2006 Sb., např. v souvislosti s rozvodem, svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů atd. 92 % respondentů odpovědělo, že se součinnost integrovaného systému pomoci ohroženým osobám zlepšila a 95 respondentů uvedlo, že v souvislosti s přijetím zákona č. 135/2006 Sb., se zlepšila společenská situace z hlediska prevence jevu domácího násilí.

Vyhodnocením statistik bylo zjištěno, že v České republice bylo v období od 1.1. - 31.12. 2008 prostřednictvím patnácti intervenčních center celkem evidováno 679 rozhodnutí Policie ČR na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Celkový počet vykázání je o 183 případů nižší než počet vykázání v roce 2007, tj. v prvním roce účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, pokles o 21 %.

Statistické údaje uvádějí, že v lednu 2009 bylo vykázáno celkem 63 osob. V lednu 2007 bylo vykázáno 89 osob a v lednu 2008 bylo vykázáno 64 osob.

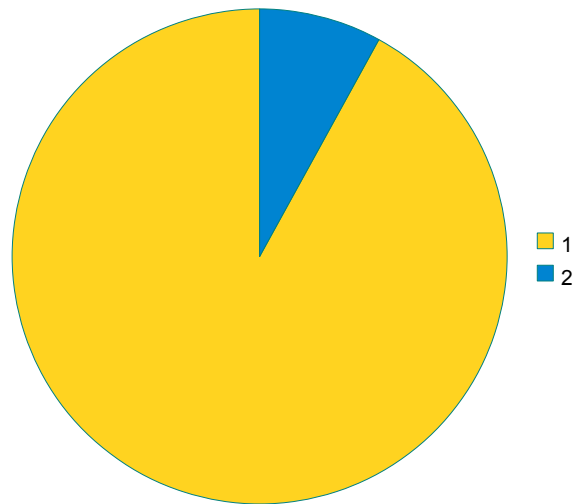
Na základě provedeného výzkumu formou anonymních dotazníků a analýzy statistických údajů, jsem dospěl k závěrům, že po účinnosti zákona č. 135/2006 Sb., tedy od 1.1.2007 :

- 1) Došlo k zefektivnění ochrany osob ohrožených domácím násilím a urychlila se reakce na ohrožující situaci. Hypotéza byla potvrzena jako pravdivá a to 95 % respondentů.

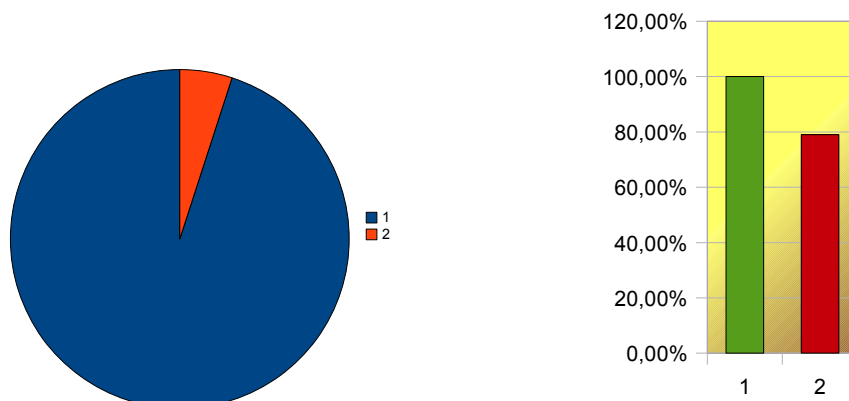

- 2) Zlepšila se vzájemná komunikace mezi jednotlivými složkami interdisciplinárního týmu. Hypotéza se potvrdila jako pravdivá a to 92 % respondentů.

- 3) Zvýšila se společenská situace z hlediska prevence domácího násilí, kdy došlo ke snížení počtu případů domácího násilí, při nichž byla násilná osoba vykázána a to již po dvou letech od účinnosti zákona č. 135/2006 Sb.. Hypotéza se ukázala jako nepravdivá 95% dotazovaných respondentů uvedlo, že se společenská situace z hlediska prevence zlepšila a ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2008 klesl počet vykázaných osob o 21%, kdy tato skutečnost je podpořena dalším poklesem vykázaných osob v období ledna 2009.

Závěrem lze tedy na základě výsledků provedeného výzkumu uvést, že po přijetí zákona č. 135/2006 Sb., došlo k zefektivnění ochrany osob ohrožených domácím násilím a urychlila se reakce na ohrožující situaci. Zlepšila se vzájemná komunikace mezi jednotlivými složkami interdisciplinárního týmu. Zvýšila se společenská situace z hlediska prevence domácího násilí, kdy došlo ke snížení počtu případů domácího násilí, při nichž byla násilná osoba vykázána a to již po dvou letech od účinnosti zákona č. 135/2006 Sb..

Je nutno, aby v budoucnu byly v problematice domácího násilí právní předpisy novelizovány vždy k ochraně osob ohrožených. Zákonodárce by měl zohlednit v této problematice úpravu trestného činu pronásledování. Z praxe jsou četné případy pronásledování mezi násilnou a ohroženou osobou, které spolu již nebydlí ve společné domácnosti ale probíhají mezi nimi občansko právní spory např. o společný byt, movitý majetek, nebo zažádá jeden z nich o svěřením dítěte do své péče.

Resume:

Cílem diplomové práce je zjistit, zda zákon č. 135/2006 Sb. O změně zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím, který nabyl účinnosti dle 1.1.2007, přinesl větší a efektivnější ochranu osobám ohroženým domácím násilím a zda změnil spolupráci mezi jednotlivými orgány a institucemi, které se touto problematikou zabývají, a dále zjistit, zda tento zákon, jehož hlavním cílem je pomoci ohroženým osobám zastavit násilné incidenty včasným a účinným zásahem zvnějšku, za využití preventivního přístupu, se skutečně projevil ve snížení počtu případů domácího násilí.

V teoreticko metodologické části diplomové práce je uvedena charakteristika domácího násilí, jeho znaky, formy a příčiny. Je specifikována násilná i ohrožená osoba a stručně je zmíněna historie boje společnosti s tímto deliktem.

V další kapitole jsou uvedeny možnosti ochrany obětí domácího násilí dle platných právních předpisů před přijetím zákona č. 135/2006 Sb. V následující části jsou uvedeny změny zákonů, které tato novelizace právních předpisů přinesla v souvislosti s ochranou obětí domácího násilí. V páté kapitole je stručně představen interdisciplinární tým na místní úrovni, jeho podmínky vzniku, kompetence a styl práce.

V analytické části diplomové práce jsou řešeny stanovené cíle metodou analýzy statistických údajů za období let 2007 a 2008 a měsíce ledna 2009. Dále byly potřebné údaje získány řízeným rozhovorem, kdy sto pracovníků různých institucí interdisciplinárního týmu, zodpovědělo písemně otázky v anonymním dotazníku.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že po přijetí zákona č. 135/2006 Sb.

- 1) Došlo k zefektivnění ochrany osob ohrožených domácím násilím a urychlila se reakce na ohrožující situaci.
- 2) Zlepšila se vzájemná komunikace mezi jednotlivými složkami interdisciplinárního týmu.
- 3) Zvýšila se společenská situace z hlediska prevence domácího násilí, kdy došlo ke snížení počtu případů domácího násilí, při nichž byla násilná osoba vykázána a to již po dvou letech od účinnosti zákona č. 135/2006 Sb..

Anotace

Cíl diplomové práce je zjistit, zda zákon č. 135/2006 Sb. O změně zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím, který nabyl účinnosti dle 1.1.2007, přinesl větší a efektivnější ochranu osobám ohroženým domácím násilím a zda změnil spolupráci mezi jednotlivými orgány a institucemi, které se touto problematikou zabývají. Dále je cílem zjistit, zda se tento zákon ztotožnil se záměrem zákonodárce a zlepšil situaci ve společnosti z hlediska prevence jevu domácího násilí.

V teoreticko metodologické části diplomové práce je uvedena charakteristika domácího násilí, jeho znaky, formy a příčiny. Je specifikována násilná i ohrožená osoba. V dalších kapitolách jsou uvedeny právní předpisy týkající se dané problematiky, zejména pak změny dotčených zákonů, které byly ke dni 1.1.2007, v souvislosti s účinností zákona č. 135/2006 Sb.

Provedeným výzkumem metodou dotazníku a analýzou statistických údajů o „vykázání“, bylo zjištěno, že po přijetí zákona č. 135/2006 Sb. Došlo k zefektivnění ochrany osob ohrožených domácím násilím a urychlila se reakce na ohrožující situaci. Zlepšila se vzájemná komunikace mezi jednotlivými složkami interdisciplinárního týmu a zvýšila se společenská situace z hlediska prevence domácího násilí, kdy došlo ke snížení počtu případů domácího násilí, při nichž byla násilná osoba vykázána.

Anotation.

The aim of graduation theses is to find out whether the legislative act no.135/2006 law compilation about the change of law in the field of protection against domestic violence which came into effect 1,1,2007 has brought some significant protection to people who are threatened with violence and whether there is a cooperation among individual authorities and institutions which deal with the given problem. Further, the aim is to find out if this legislation had effected legislators and if there is an improvement of the situation in our society regarding the prevention against domestic violence.

In theory – methodological part of the graduation theses there is mentioned the pattern of domestic violence, its signs and forms and also the causes. Both the violent and the threatened persons are specified. In the following chapters there are mentioned legal regulations regarding this problematic issue and especially the changes in law which came into effect on 1.1. 2007 in context of the law no. 135/2006 com.

A research conducted by way of questionnaires and analyses of statistical data about “expulsion of a violent person from a common accommodation .” found out that after the acceptance of the law there was much better effectiveness of protection of threatened persons involved in domestic violence and speed of solutions was very evident. There was also an improvement in communication among individual institutions of the inter – disciplinary teams. Social attitude became also very positive and there was a reduction of domestic violence when the person was expelled from a common accommodation.

Klíčová slova : Spolupráce, policie, ochrana, oběť, domácí násilí, vykázání

Key words,

Cooperation, The police, Protection, A victim, Domestic violence, Expulsion,

Seznam literatury:

1. Dufková I., Zlámal J., *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*, vydala SPŠ MV, Praha 2005, jako pracovní manuál.
2. Voňková J., *Vaše právo! První pomoc ženám, obětem domácího násilí*, II. vydání Tiskárna MV, 2003, ISBN:80-238-9891-4
3. Zapletal J., *Kriminologické aspekty domácího násilí*, Policejní akademie ČR
4. Bílý kruh bezpečí, *Domácí násilí*, vydal P&M 2002, 143 s., ISBN:80-86284-19-0
5. Bílý kruh bezpečí, *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*, vydal BKB 2007, 55 s. ISBN:978-80-239-9449-0S
6. Sborník referátů, *XXVI. Soudně psychiatrické konference, Solenice 16-19. října 2003*, Academia 2003, 206 s., ISBN:80-200-1243-5
7. Sborník z konference v Praze 26.11.2001, *Domácí násilí-staré problémy, nová řešení*, vydal Gemi Praha 2002, 74 s.
8. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR
9. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
10. Zákon č. 140/1961, trestní zákon a zákon č 141/1961 Sb., trestní řád
11. Zákon č. 99/1963 Sb. , občanský soudní řád
12. Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálnímzabezpečení
13. Zákon č. 114/1988 Sb., působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení
14. Zákon č. 135/2006 Sb. O změně zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím,
15. Závazný pokyn Policejního prezidenta Částka 234/2008, o provádění vykazování.
16. Kloubek M., *Domácí násilí – školení PČR*
17. Důvodová zpráva Parlamentu ČR k návrhu zákona č. 135/2006 Sb.
18. <http://www.rosa-os.cz/>

19 <http://www.donalinka.cz/index.php>

20. <http://www.domacinasili.cz/>

.

**Anonymní dotazník pro účely výzkumu k diplomové práci na téma:
Spolupráce orgánů sociálně právní ochrany s PČR, při ochraně obětí domácího násilí.**

Vypracoval : Bc. Petr Beneš

1. Jakou délku praxe v problematice ochrany rodiny před domácím násilím máte?
a) méně než 2 roky   b) 2 – 5 let   c) déle než 5 let

2. Uveďte v jakém subjektu interdisciplinárního týmu působíte.

Kterými právními předpisy je upravena vaše činnost při řešení problémů domácího násilí?

Jak často se, jako subjekt interdisciplinárního týmu, dozvídáte o existenci případu domácího násilí primárně (jako první)?

5. Jaká opatření jste, jako subjekt interdisciplinárního týmu, přijímali před přijetím zákona č. 135/2006 Sb.?

6. Jaká opatření přijímáte, jako subjekt interdisciplinárního týmu, po účinnosti zákona č. 135/2006 Sb.?

7. Je, podle Vašeho názoru, systém opatření k ochraně osob ohrožených domácím násilím, po přijetí zákona č. 135/2006 Sb., efektivnější a reakce na ohrožující situaci rychlejší?

a) ano

b) ne

8. Zlepšila se, v souvislosti s přijetím zákona č. 135/2006 Sb., součinnost integrovaného systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím?

a) ano

b) ne

9. Zlepšila se, v souvislosti s přijetím zákona č. 135/2006 Sb., společenská situace z hlediska prevence jevu domácího násilí?

a) ano

b) ne

10. Má aplikace zákona č. 135/2006 Sb. v praxi pozitivní vliv na řešení konkrétních případů

- domáciho násilí?
- A) ve vztahu k násilníkovi a) ano b)
ne
- B) ve vztahu k ochraně osoby ohrožené a) ano b)
ne
- C) ve vztahu k dětem v rodině ohrožené jevem domácího násilí a) ano b)
ne

11. Existuje, podle Vašeho názoru, účinný systém právních norem zabraňujících relativně snadnému

zneužívání zákona č. 135/2006 Sb., například v rámci řízení o rozvodu, svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů a podobně?

a) ano

b) ne